

Univerzita Karlova  
Pedagogická fakulta  
Katedra české literatury

## DIPLOMOVÁ PRÁCE

Homosexualita v současné young adult literatuře  
Homosexuality in Contemporary Young Adult Literature  
Bc. Alena Štraubová

Vedoucí práce: Mgr. Filip Komberec, Ph.D.  
Studijní program: Učitelství pro střední školy  
Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy  
a střední školy český jazyk – německý jazyk

Rok odevzdání: 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Homosexualita v současné young adult literatuře pod vedením vedoucího práce vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Prohlašuji, že elektronická forma této práce v SIS se shoduje s formou vázanou. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Příbrami dne 2. prosince 2024

Bc. Alena Štraubová

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu Mgr. Filipu Kombercovi, Ph.D., za trpělivost, cenné rady a otevřenost k tématu, kterou od počátku projevoval. Děkuji za veškerou zpětnou vazbu a pomoc tam, kde jsem já sama váhala. Považuji téma této diplomové práce za velmi důležité a cením si toho, že se mě v něm můj vedoucí práce rozhodl podpořit.

## ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá tematikou homosexuality v současné české literární tvorbě určené young adult čtenářům. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá vývojem a věkovým určením literatury pro děti a mládež (LPDM), následně se na totéž soustředí i v případě young adult literatury, u které již zůstává. Ve spojení s ní se představí termín crossover a ovlivnění světového i českého knižního trhu právě fenoménem young adult. Následně se práce blíže zaměřuje na literárně teoretické kategorie vypravěče a časoprostoru, témata vyskytující se v young adult literatuře a nakonec svou pozornost přesouvá konkrétně k tématu homosexuality a autorské odpovědnosti. Větší důraz je však kladen na praktickou část – interpretaci a tematicko-motivickou analýzu čtyř děl, které představují českou young adult tvorbu s důrazem na homosexuální vztah protagonisty. Jedná se o díla *Muffin a čaj* od Thea Addaira, *Tamařino souhvězdí* od Anny Musilové, *Zlomky nekonečna* od Adély Rosípalové a *Poprvé a rozhodně ne naposled* od Huga Hartmana. Důraz je soustředěn na coming out, sebeuvědomění a následné přijetí blízkých i širšího okolí – stejně jako na komplikace, které se s těmito událostmi pojí. Cílem je ukázat rozdíly, které se v jednotlivých dílech vyskytují, porovnat starší díla s novějšími a najít společné rysy v jejich vývoji. K tomu poslouží konkrétní citace ze všech čtyř titulů, které podpoří průběžně predestinované závěry.

## KLÍČOVÁ SLOVA

young adult literatura, současná literatura, homosexualita v literatuře, LGBTQ+ literatura, coming out

## ABSTRACT

The diploma thesis deals with the theme of homosexuality in the contemporary Czech literary production for young adult readers. It is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part deals with the development and age definition of literature for children and young adults (LPDM), and then it focuses on the same in the case of young adult literature, where the focus remains. In connection with it, the term crossover and the influence of the young adult phenomenon on the world and Czech book market will be introduced. Subsequently, the thesis focuses closer on the literary theoretical categories of narrative and space-time, the themes occurring in the young adult literature and finally shifts its attention specifically to the topic of homosexuality and authors' responsibility. Subsequently, the thesis focuses closer on the topics occurring in the young adult literature and finally shifts its attention specifically. However, a greater emphasis is focused on the practical part - the interpretation, thematic and motivic analysis of four works that represent Czech young adult literature with an emphasis on the protagonist's homosexual relationship. These works are *Muffin a čaj* by Theo Addair, *Tamařino souhvězdí* by Anna Musilová, *Zlomky nekonečna* by Adéla Rosípalová and *Poprvé a rozhodně ne naposled* by Hugo Hartman. The focus is centered around coming out, self-acceptance and subsequent acceptance by the loved ones and the wider society – as well as the complications that come with these events. The aim is to show the differences that are present in each work, to compare older works with more recent ones, and to find similarities in their development. Specific quotations from all four titles will be used to support the conclusions presented throughout.

## KEYWORDS

young adult literature, contemporary literature, homosexuality in literature, LGBTQ+ literature, coming out

## Obsah

Úvod.....	7
1. Teoretická část .....	10
1.1 Vývoj a věkové určení LPDM .....	10
1.2 Young adult literatura a její věkové zacílení .....	11
1.3 Young adult literatura jako crossover .....	14
1.4 Témata young adult literatury .....	15
1.5 Vypravěč young adult literatury .....	17
1.6 Časoprostor young adult literatury .....	18
1.7 Otázka sexuality v young adult literatuře .....	20
1.8 Autoři LGBTQ+ young adult literatury .....	23
2. Výběr literárních titulů.....	25
2.1 Tamařino souhvězdí.....	27
2.2 Muffin a čaj.....	27
2.3 Zlomky nekonečna.....	28
2.4 Poprvé a rozhodně ne naposled .....	28
3. Analýza vybraných děl .....	30
3.1 První setkání .....	30
3.2 Sebeuvědomění .....	32
3.3 První polibek.....	34
3.4 Přiznání příteli.....	37
3.5 Coming out rodině .....	38
3.6 Reakce okolí .....	45
3.7 Tabulka shrnující výsledky analýzy .....	51
Závěr .....	54
SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ .....	58

---

*„To, jak žiješ svůj život, je jenom tvoje věc. Ale nezapomeň, že srdce a tělo máš jenom jedno. Většina z nás si nemůže pomoci a žije, jako by měla životy dva, jeden zkušební, druhý finální, a k tomu ještě všechny ty verze mezi těmito dvěma. Život ale máme jenom jeden.“*

---

André Aciman, *Dej mi své jméno*

## Úvod

Každý člověk chce mít svůj hlas a být slyšen.

A ve chvílích, kdy se ztrácí ve fiktivních příbězích, touží najít ten svůj. Pociťuje potřebu ztotožnit se s některou z postav, najít i v tom určitém fiktivním příběhu své místo. Mnohem větší měrou to poté platí o dospívajících čtenářích, kteří se v životě stále hledají, rozhodují se o své identitě, pokouší se nalézt místo ve společnosti, prožívají svá poprvé – první okouzlení i zklamání, první lásky i rozchody, iluze i jejich ztrátu. Jaké je pak jejich zklamání, když zjistí, že žádná z postav k nim doopravdy nepromlouvá a neprožívá stejná trápení jako oni sami.

V posledních letech se literární produkce určená mládeži (young adult literatura) rozrůstá a konečně začíná dospívajícím nabízet autentické příběhy, se kterými se dokáží opravdu ztotožnit, ve kterých nachází svůj hlas a často také pomoc, kterou tak dlouho hledali. Proto jsou velmi cennými na poli literatury a je třeba věnovat jim o poznání větší pozornost a zájem.

Tematika homosexuality se do české produkce young adult literatury dostává ještě později a zatím zůstává z velké části neprobádána – právě proto jsem se rozhodla se na ni zaměřit. Její tematizaci v literární tvorbě pro mládež považuji za důležitou z výchovného i vzdělávacího hlediska, dále podstatnou pro uspokojení potřeb daného jedince a nalezení porozumění.

Ačkoliv česká young adult produkce zatím nenabízí mnoho titulů, které by se soustředily na homosexuální tematiku, už tak v nich lze nalézt výrazná díla, jež mají mnoho společných znaků, ale taktéž mnoho odlišností, které nabývají na nápadnosti s větší časovou prodlevou mezi vydáním jednotlivých titulů. Jakožto konzument této literatury na straně jedné a její autor na straně druhé jsem se rozhodla právě tyto rozdíly zaznamenat a ukázat na nich trend ve vývoji česky psané LGBTQ+ young adult literatury během posledních let.

Zvolila jsem si k tomu čtyři literární díla vydaná mezi rokem 2018 a 2022 – v chronologickém pořadí se jedná o *Muffin a čaj* (Theo Addair, 2018), *Tamařino souhvězdí* (Anna Musilová, 2019), *Poprvé a rozhodně ne naposled* (Hugo Hartman, 2022)

a *Zlomky nekonečna* (Adéla Rosípalová, 2022). Nejedná se o jediná LGBTQ+ young adult díla z české produkce, ale v době určení tématu diplomové práce tomu tak bylo. I kdybych chtěla do interpretace zapojit díla následně vydaná, nepovažuji to za vhodné – jedná se o díla *Léto mezi řádky* (Alena Štraubová, 2023) a *Lásky čas* (Adéla Rosípalová, Alena Štraubová, 2024). V obou případech jsem autorkou (nebo spoluautorkou), a považuji tedy za riskantní je rozebírat – obávám se přílišné nadinterpretace a dokládání vlastních závěrů a myšlenek, které v díle nejsou explicitně (nebo vůbec) vyjádřeny a vnímám je pouze z pozice autora a tvůrce textu. Ráda bych však na tvorbě svých kolegů spisovatelů ukázala, že česká produkce má svým cílovým čtenářům co nabídnout, velmi hbitě reaguje na aktuální společenskou situaci i zahraniční trendy, které k nám s dopadem síly sociálních sítí přichází o poznání rychleji než doposud.

Diplomová práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části se nejprve zaměřím na vývoj a věkové určení literatury pro děti a mládež (LPDM), ve které budu vycházet především z literárně teoretických děl Jany Čenkové, Dagmar Mocné a Josefa Peterky. Od LPDM a jejího věkového určení plynule přejdu k věkovému určení young adult literatury a samotnému zavedení tohoto termínu. V souvislosti s tím rozeberu i termín crossover a důležitost young adult literatury nejen pro dospívající čtenáře, které jsou primární cílovou skupinou, ale i pro dospělé. Po základním představení young adult literatury se zaměřím na její rozvoj v rámci českého knižního trhu, než se přesunu k literárněvědným kategoriím vypravěče a časoprostoru, které jsou pro tuto práci velmi významné. Tuto část zpracuji s oporou v publikacích Romana Trušníka a Tomáše Kubíčka, Jiřího Hrabala a Petra A. Bílka. Dále práce postoupí k tématům rozebíraným v literatuře pro dospívající čtenáře. Ta poté vyústí v konkretizaci tématu homosexuality v literárních dílech určených mládeži, rétoriky v nich využívaných a vývoji, který LGBTQ+ young adult literatura zaznamenává. V průběhu teoretické části se pokusím občasně porovnávat český a zahraniční vývoj, jelikož k nám se young adult literatura dostala až mnohem později. Stejným způsobem budu poukazovat na tvrzení ze starších publikací, která již nepovažuji za plně aktuální, jelikož vývoj young adult literatury je velmi dynamický.

V této teoretické části zaměřené na témata young adult literatury a samotnou sexualitu se budu opírat přednostně o díla zahraničních autorů. Jimi jsou Lydia Kokkola,

Roberta Seelinger Trites, William P. Banks a David Belbin. Z českých zdrojů mi poté poslouží hlavně publikace Pavlína Lišovské a Jany Segi Lukavské.

Má práce má především interpretační povahu, jedná se o tematicko-motivickou analýzu, která by měla postupně vést k odhalení rozdílů mezi staršími a novějšími literárními díly z české young adult produkce a ukázat, kam se posouvá a jaká by mohla být její budoucnost.

# 1. Teoretická část

## 1.1 Vývoj a věkové určení LPDM

Literatura formuje každého člověka již od velmi útlého věku. Toho si lidé byli vědomi odjakživa, a jak zdůrazňuje Čeňková (2003, s. 24), knihy pro mládež dříve obsahovaly primárně nábožensky a výchovně laděné texty, než se k nim postupně přidávaly taktéž knížky lidového čtení, které na přelomu 18. a 19. století tvořily většinu tisků. Vývoj prózy pro děti a mládež byl totiž od počátku spojen s vzdělávacími cíli a výchovnou funkcí.

*„Předpoklady LPDM se utvářely od 2. poloviny 18. století. V kontextu s osvěcenskými reformami, zaváděním povinné školní docházky (v našich zemích od r. 1774 za Marie Terezie) a rousseauovsko-romantickým objevováním svébytné hodnoty dětského světa.“* (Mocná, Peterka, 2004, s. 363) Na počátku 19. století poté Čeňková (2003, s. 24) zmiňuje první adaptace Defoeova románu *Robinson Crusoe*, adaptace biblických příběhů, výchovné povídky či kratochvilné příběhy.

Dle Mocné a Peterky (2004, s. 363) se poté v 19. století konstituuje stěžejní žánry LPDM – autorská pohádka, historický a dobrodružný román, próza pro dívky, vědecká fantastika a příběhová próza s dětským hrdinou. Zde se objevuje tvrzení, které se stane průvodní otázkou při oddělení literatury pro mládež a mnohem později vznikající young adult literatury. *„Průvodním jevem je značně volné a rozkolísané věkové vymezení adresáta, příznačné zejména pro autorskou pohádku (...), ale i pro další obecně oblíbená a žánrově formativní díla.“* (Mocná, Peterka, 2004, s. 363) Literatura pro děti a mládež totiž velmi dlouho zůstává blíže věkově nerozčleněna.

Na konci 19. století již LPDM zažívá výrazný kvantitativní rozmach, čímž se stává zajímavou a výnosnou oblastí v literárním podnikání. Jak zdůrazňují Mocná a Peterka (2004, s. 363), v této době se mění názor na věkovou hranici čtenářů. *„Zatímco v původním pojetí LPDM, které se utvářelo přibližně od konce 18. století, byly pokládány za čtenáře dětských knih jen školní děti a teprve v druhé polovině 19. století byl*

*reflektován předškolní věk, ve 20. století i věk adolescentní.*“ (Mocná, Peterka, 2004, s. 363)

V tento moment se věkové určení LPDM ustálilo a vychází se z něj až dodnes. „*LPDM je určena přístupností, přitažlivostí a stimulatívností pro příjemce nižších věkových kategorií, zpravidla ve věku od tří do šestnácti let.*“ (Mocná, Peterka, 2004, s. 361)

## 1.2 Young adult literatura a její věkové zacílení

Termín young adult literatura byl v 60. letech 20. století zaveden společností YALSA, tedy The Young Adult Library Services Association, která je součástí Asociace amerických knihoven (American Library Association, ALA). V lednu roku 2008 zveřejnila YALSA *Bílou knihu* autora Michaela Carta, ve které se zabývá povahou a vývojem literatury pro mladé dospělé (young adult). Vyjadřuje, že young adult literatura je určena čtenáři ve věkovém rozpětí od dvanácti do osmnácti let.

Toto věkové určení se výrazně liší od LPDM, která se zaměřuje na čtenáře ve věku od tří do šestnácti let – young adult literatura tedy vyřazuje dětské čtenáře a do skupiny dospívajících přijímá i čtenáře starší šestnácti let, ale pouze do osmnácti let.

Toto zacílení se podle Carta (2008) opět změnilo na konci 90. let minulého století, kdy se do cílové čtenářské skupiny začlenili čtenáři až do věku pětadvaceti let. Young adult literatura tedy může představovat jakýsi pomyslný můstek mezi literaturou pro děti a pro dospělé (a zároveň striktně neurčuje hranici osmnácti let jako rozhodující pro přesun k literatuře pro dospělé). Tomuto trendu bude blíže věnována pozornost v kapitole 1.3 *Young adult literatura jako crossover*, jelikož je třeba si zdůvodnit, proč se věk cílové skupiny postupně rozšiřuje směrem vzhůru.

Doposud se s termínem young adult operovalo jen jako s věkovým zacílením literatury. Toto pojmenování však veřejnost velmi často využívá i ve spojení s žánrem. Dá se však young adult považovat i za žánr?

Podle Šidáka (2013) je žánr „*souhrn recepčněgenetických vztahů a signálů, provázaný systém autorských výzev, čtenářských instrukcí, interpretačních možností i formálních a funkčních složek uměleckého díla svázaný s širším uměleckým i*

*mimouměleckým kontextem.*“ (s. 66) Dle Mocné a Peterky (2004, s. 6) dílo spadá do určitého žánru, pokud se vztahuje k jistému modelu psaní (k architektu), ne ke konkrétnímu pretextu.

Young adult literatura má opravdu velmi podobný model psaní, často se v knihách opakují specifické šablony, ale proto se ještě nedá považovat za žánr. Nakladatelství YA čtu, které vzniklo roku 2021 s cílem vydávat českou young adult literaturu, na svém webu píše (autor článku není uveden): „*YA není žánrem, ale věkovým zařazením, v rámci YA se tedy běžně rozlišují další žánry jako fantasy, romantika, sci-fi a další.*“ Z tohoto tvrzení tedy vychází, že samotné označení young adult se nedá považovat za žánr, ale jednotlivá díla určena této věkové skupině do žánrů spadají. I nakladatelství Cooboo, spadající pod nakladatelství dům Albatros Media a vydávající young adult literaturu již více než deset let, zveřejnilo roku 2021 článek k tématu zařazení young adult literatury. Jeho autorkou je šéfredaktorka Tereza Eliášová (2021), která se na poli young adult literatury pohybuje již od samotného počátku zavedení tohoto termínu: „*Young adult se vyvinula, posunula. Je mnohem členitější. Knížky, které spadají do této kategorie jsou čím dál rozmanitější. (...) Young adult dneska zasahuje v zásadě úplně všechny žánry.*“

Hlavní dva žánry, na které se dle čtenářů i nakladatelů young adult literatura člení, je young adult fantasy a young adult contemporary. V případě fantasy platí klasické znaky žánru fantasy literatury, ale s mladým protagonistou, ne tak komplikovaným fantasy světem a výraznější koncentrací na romantické vztahy. Pro contemporary literaturu (jinak také současnou literaturu) je typické zaměření na běžné problémy dospívajících, mezilidské vztahy, odehrává se buď na konkrétním reálném místě (Praha, Paříž, New York), nebo ve fiktivním prostředí (občas i nepojmenovaném), jehož znaky se však zcela shodují se znaky našeho světa. Pro účely této práce bude další koncentrace věnována primárně contemporary young adult literatuře.

Ačkoliv se v případě young adult jedná o poměrně nový termín, obzvláště pak v české literatuře, velmi rychle si našel na knižním trhu své místo. Několik let byly však na český knižní trh uváděny pouze překladové young adult romány, v začátcích stále uváděny jako literatura pro děti a mládež. Výraznými překladovými tituly, které zásadně ovlivnily knižní trh a vnímání young adult literatury na českém literárním poli, jsou série jako *Stmívání* (Stephenie Meyer, 2008, vydalo nakladatelství Egmont) či *Hunger Games*

(Suzanne Collins, 2010, vydalo nakladatelství Fragment), v obou případech navíc zvýrazněné úspěšnou filmovou adaptací.

Belbin (2011, s. 136) navíc zmiňuje další kategorii, takzvanou middle grade literaturu, která je určena dětem ve věku od deseti do dvanácti let, která by v klasickém členění české literatury stále spadala k literatuře pro děti. V menším procentu se ale tento termín využívá i na českém literárním poli, konkrétně z řad nakladatelů (např. Coobook, Fragment) i knihkupců (např. Knihy Dobrovský). Mezi velmi populární tituly middle grade literatury se považuje například série *Percy Jackson* nebo *Bohové Olympu* (Rick Riordan, vydalo nakladatelství Fragment).

Co se týče využití termínu young adult, osvojila si ho už většina českých nakladatelů, kteří literaturu pro tuto cílovou skupinu vydávají, i knihkupců, jelikož je taktéž výrazným marketingovým nástrojem. Proto už v každém větším knihkupectví nalezneme vedle sekce fantasy, sci-fi, beletrie pro dospělé a mnoha dalších i sekci young adult.

Jak zmiňují Mocná a Peterka (2004, s. 371), ke konci 90. let 20. století přibývá na českém knižním trhu podíl překladové literatury. Jedná se primárně o anglicky psané tituly, výjimkou nejsou ale ani díla autorů z německy mluvících zemí. Tato díla považují Mocná a Peterka (2004) za „*novátorská a otevřená vůči aktuálním problémům života, ale větší čtenářskou základnu si u nás postupně hledají.*“ (s. 371)

Nyní, po dvaceti letech od vydání publikace *Encyklopedie literárních žánrů*, se již dá konstatovat, že právě tato novátorská díla otevřená vůči aktuálním problémům života si svou velkou čtenářskou základnu již našla. V říjnu letošního roku, tedy roku 2024, se konal už devátý ročník HumbookFestu – prvního knižního festivalu zaměřeného specificky na young adult literaturu, která se na českém knižním trhu těší čím dál větší pozorností. Letošní ročník se pro velký zájem opět konal v prostorách O2 universa, kam podle zprávy Pražského deníku (Vaňous, 2024) dorazily tisíce mladých nadšenců.

HumbookFest propojuje české young adult autory s jejich čtenáři, umožňuje jim setkávat se a komunikovat spolu, což je podstatné z jednoho prostého důvodu – čtenáři young adult literatury nehledají jen četbu, jež je bude bavit, tematizovat jejich problémy a pomáhat jim nalézat jejich řešení, ale sociální skupinu, do které se budou moci začlenit.

Sdílení zážitků ze čtení, a dokonce i diskuze s autorem young adult beletrie, jim poskytuje hlubší zážitek z četby, pocit propojení s autorem i dalšími čtenáři a širší rozhled na poli young adult literatury.

### 1.3 Young adult literatura jako crossover

Lukavská ve svém článku v časopisu A2 s názvem *Mládí na věky věků, Young adult jako crossover* mluví o momentálních trendech cílit young adult literaturu i na čtenáře, kteří jsou již dospělí. Jak bylo již zmiňováno v kapitole 1.2 *Young adult literatura a její věkové zacílení*, na konci 90. let se do cílové čtenářské skupiny započítali čtenáři až do věku dvaceti pěti let. Ve skutečnosti jsou však konzumenty young adult literatury i mnohem starší čtenáři. Lukavská (2017) zmiňuje průzkum trhu z roku 2012, ze kterého vyšlo najevo, že až 70 procent knih pro dospívající kupují dospělí čtenáři ve věku od osmnácti do šedesáti čtyř let – většina z nich přiznává, že si knihu pořizují sami pro sebe, ne jako dárek pro dospívajícího.

Toto zjištění lze považovat za velmi zásadní, jelikož pokud ovlivňuje knižní trh, bude ovlivňovat i požadavky nakladatelů, a tedy i samotnou tvorbu spisovatelů – neplatí to samozřejmě pro všechny, dá se ale předpokládat, že část z nich bude rozšířenou cílovou čtenářskou skupinu brát v potaz. V posledních letech se v souvislosti s tímto trendem začal používat také pojem new adult literatura, který se však od young adult literatury liší věkem protagonisty (ten už nebývá náctiletý, obvykle se jeho věk pohybuje mezi dvaceti a třiceti lety). New adult literatura se však od young adult z jiného důvodu – kvůli své vysoké sexuální explicitnosti, která do young adult literatury neproniká. A pokud ano, často se vedou spory o tom, zda by nebylo vhodnější zařadit ji do kategorie new adult.

Pokud se však pomine tato konkrétní problematika, má toho young adult literatura a literatura pro dospělé mnoho společného. „*Literatura pro mladé dospělé se opravdu – na rozdíl od literatury pro děti – vůči literatuře pro dospělé nevymezuje jako lexikálně, stylisticky či kompozičně „zjednodušená“.* U dospívajících se koneckonců předpokládá, že bez větších problémů zvládnou číst literaturu pro dospělé. Literaturu pro mladé dospělé tedy necharakterizuje nějaká zvláštní literární forma. Přesto je vnímána jako velmi specifická: jednak pro opakování schématu zrání hlavní postavy, jednak díky tématům, jimiž se zabývá.“ (Lukavská, 2017) Proč po ní tedy v tak velkém množství

sahají i starší čtenáři, u kterých se předpokládá, že budou svou pozornost směřovat k literatuře pro dospělé?

Jedním z důvodů může být nostalgický návrat do dob dospívání, rodiče mohou skrz young adult díla pochopit problémy, se kterými se potýkají jejich potomci, ale i fakt, že young adult literatura často tematizuje stejné problémy, s jakými bojují i dospělí jedinci, ale například v jiném prostředí nebo odlišné sociální skupině. Vždyť i dospělý jedinec se může potýkat s problémem vyčlenění z kolektivu, ale na rozdíl od dospívajícího čtenáře k tomu nebude docházet ve škole, nýbrž v práci. I dospělý může náhle ztratit smysl ve svém životě, může se cítit ztracený a bezradný, nikým nepochopený a izolovaný.

A nakonec – i čtyřicetiletá žena může zjistit, že ji začala přitahovat kolegyně v práci, ač se doposud považovala za čistě heterosexuální. Detabuizace obdobných témat v young adult literatuře (i literatuře obecně) je tedy zcela nutná.

## 1.4 Témata young adult literatury

Zajímavý pohled na rozdíl mezi románem pro děti a mládež (young adult) přináší Trites (2000, s. 20); vnímá jako velmi rozhodující způsob, jakým mají young adult romány tendenci zpochybňovat sociální konstrukce a stavět do popředí vztah mezi společnostmi a individualitou, spíše než se pouze soustředit na sebe samé.

Kritika společenských poměrů z perspektivy dospívajícího jedince je v young adult dílech čím dál častější a lze v nich navíc vnímat výraznou generační zpověď. To, na co v současnosti dle mládeže dospělí nekladou dost velký důraz, je často tematizováno právě v young adult literatuře. Jedná se nejčastěji o nedostatečnou péči o psychické zdraví, touhu po větší otevřenosti v souvislosti s psychickými problémy, frustraci z nedostatku empatie a komunikace, problematiku sociálních sítí, jejich dosahu a časté závislosti na nich či otázky feminizmu. S tím souvisí i rozdělení genderových rolí a všeho, co jim společnost přisoudila, které je v současných young adult dílech taktéž tematizováno.

Dalšími tématy, které se v literatuře pro mládež vyskytují, jsou podle Lišovské (2016, s. 35) například alkoholismus a drogy, domácí násilí, znásilnění či problematika

sexuálních vztahů. V těchto případech už se nejedná tolik o současný generační konflikt, jako spíš o dlouhodobá témata, na která je v young adult literatuře kladen důraz. To ovšem neznamená, že by byla jakkoliv méně důležitá – stále je potřeba věnovat jim stejnou pozornost a snažit se je řešit.

*„Současná literatura pro mládež a mladé dospělé oplývá tematickou rozličností a nevyhýbá se ani tématům kontroverznějším. (...) Jako pozitivní můžeme vnímat fakt, že na knižní trh pronikla dříve tabuizovaná témata a dostala se ke svým čtenářům.“* (Lišovská, 2016, s. 35) Tabuizovaná témata do literatury pro mládež pronikají pomaleji než do literatury určené dospělým čtenářům. Lze se jen dohadovat o tom, proč tomu tak je, ale dalo by se předpokládat, že jedním z důvodů bude propojení literatury pro děti a mládež. Ač se dnes jedná již o dvě odlišné literární skupiny, ještě donedávna je česká knižní produkce nerozlišovala, a proto se do nich tabuizovaná témata v podstatě nemohla dostat – autor ani nakladatel totiž nikdy nevěděli, zda danou knihu vezme do ruky osmileté dítě, či čtrnáctiletý dospívající čtenář.

Lišovská (2016, s. 35) se zaměřuje na témata, po kterých se mladí čtenáři ptají v knihovnách a knihkupectvích, a vybírá si ve své publikaci problematiku homosexuálních vztahů. Dá se tedy předpokládat, že zájem o knihy s touto tematikou roste, což vnímají knihkupci i knihovníci.

Podle Trites (2000, s. 84) je pro mnoho postav young adult románů prožívání sexuality jakýmsi přechodovým rituálem, který jim pomáhá definovat, že mají dětství již za sebou. S hledáním sexuality pak souvisí i hledání samotné identity, které je sexualita součástí. Proto je zřejmé, že young adult literatura na poli knižní produkce dlouho chyběla a až nyní dává mladistvým možnost se skrz literaturu plně poznávat.

Gillian (2010, s. 47) zdůrazňuje, že jakmile dospívající pochopí, že musí začít rozvíjet svou identitu, je třeba se rozhodnout, jak přesně tento ohromný a kritický úkol splnit. V současné společnosti je však dospívání všeobecně považováno za období, kdy se předpokládá, že na sebe dospívající vezme různé podoby a osobnosti. Nikdo tedy skutečně neočekává, že si vybere identitu a udrží si ji po dlouhou dobu, jelikož různé kulturní aspekty, které ho obklopují, mají na vývoj jeho identity různý vliv.

Dá se tvrdit, že dospělí lidé jsou k hledání identity dospívajících otevřeni, pokud se ale jedná konkrétně o sexualitu, jsou individuální pohledy propastně odlišné. Právě to je jeden z důvodů, proč je nutné ji v young adult literatuře tematizovat. Čtenáři totiž potřebují i jiný hlas než hlas svých rodičů a dalších dospělých figur, které je obklopují a ovlivňují jejich smýšlení. Potřebují hlas někoho, kdo si obdobnou situaci prošel, potřebují důvěrného přítele.

A hlavně potřebují bez předsudků poznat sami sebe.

## 1.5 Vypravěč young adult literatury

Gérard Genette (1980, s. 248) rozlišuje pojmy heterodiegetický vypravěč, tedy vypravěč, který není účastníkem příběhu, a homodiegetický vypravěč, který postavou příběhu je.

*„Jak heterodiegetičtí, tak homodiegetičtí vypravěči se mohou velmi různit. Heterodiegetičnost (tedy jeho neúčast v příběhu) umožňuje vypravěči, aby sděloval informace o nevyslovených úvahách postav, o jejich motivacích a úmyslech nebo aby předvídal, jaké důsledky bude mít v budoucnu v ději právě přítomné jednání postav. Tyto aspekty bývají považovány za příznaky tzv. vypravěčské vševědoudnosti. Někteří heterodiegetičtí vypravěči však takovéto narativní informace nesdělují.“* (Kubíček, Hrabal, Bílek, 2013, s. 128) V případě, že se v young adult literatuře vyskytuje heterodiegetický vypravěč, obvykle zmiňované narativní informace sdělují. Častější je pro young adult literaturu však homodiegetický vypravěč.

Na tento fakt ve své studii *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945* poukazuje Trušník (2011): *„Ve své definici literatury pro mládež Cart a Jenkinsová, podobně jako Woods, zdůrazňují, že ideální čtenáře představují teenageři. Ovšem skutečnost, že kniha je vydána pro určité čtenáře nás vrací zpět k vydavatelům, což je kritérium, které se pokoušíme z dalších úvah vyloučit. Na druhé straně nezbytnou vlastností literatury pro mládež je přítomnost mladého protagonisty, který obvykle vypráví příběh v první osobě.“* (s. 123) Není tedy nutností, aby byl autor young adult literatury homodiegetický. Je ovšem nutné, aby protagonista (ať už vypravěč, nebo ne) byl mladý – stejně jako ideální čtenář této literatury. Cílem je co největší míra ztotožnění.

„Nejvýraznějším faktorem, který způsobuje ‚odkrývání‘ vypravěče a zajišťuje jeho identitu, je přítomnost první gramatické osoby vyjadřující subjekt vyprávění. Jakmile se v narativní výpovědi objeví ‚já‘, ať už je vyjádřeno vlastním jménem, zájmenem či slovesným tvarem, zdroj vyprávění se stává součástí významové výstavby a čtenář si příběh interpretuje skrze hypotézu, kterou si o vypravěči utváří v průběhu čtení.“ (Kubíček, Hrabal, Bílek, 2013, s. 125–126) V případě homodiegetického vypravěče se téměř vždy jedná o samotného protagonistu – je velmi neobvyklé, aby byl příběh vyprávěn například z pohledu rodiče či kamaráda protagonisty. V prvním případě už by se ani nejednalo o young adult prózu – je nutné, aby šlo v případě homodiegetického vypravěče o mladého člověka.

Samotné vyprávění je obvykle chronologické – pokud se jedná o retrospektivu, nejčastěji se v young adult literatuře využívá deníkových záznamů, jelikož se s nimi mladý čtenář dokáže nejpřirozeněji ztotožnit. „Z naratologického pohledu dává většina knih pro mládež přednost lineární vyprávěcí linii – experimenty jsou vnímány negativně.“ (Trušník, 2011, s. 126)

## 1.6 Časoprostor young adult literatury

„Narativní přítomnosti nazýváme okamžik v čase fikčního světa, který při čtení pociťujeme jako aktuálně nastávající. (...) Narativní přítomnost příběhu přitom neodpovídá nezbytně gramatickému přítomnému času: může být sice vyjádřena přítomným gramatickým časem, avšak v češtině bývá častěji vyjádřena gramatickým časem minulým.“ (Kubíček, Hrabal, Bílek, 2013, s. 106) Využití minulého gramatického času je pro young adult literaturu opravdu typičtější, ačkoliv obvykle vyjadřuje narativní přítomnost. Pro účely této práce bude však vzhledem k výběru titulů nutné uvést ještě jeden termín – a to narativní minulost.

„Gramatický minulý čas identifikujeme jako narativní minulost tehdy, můžeme-li určit vyprávěné děje jakožto minulé vůči okamžiku, v němž se právě nachází vypravěč.“ (Kubíček, Hrabal, Bílek, 2013, s. 107) Dále je potřeba zmínit, že tuto narativní minulost nemusí být čtenář schopen rozeznat hned – jsou případy, kdy tato skutečnost vychází napovrch až na samotném konci díla. To může ve čtenáři vyvolat šok – vypravěč celou dobu ví, kam příběh směřuje, zná jeho konec, ale čtenáři tuto skutečnost neodhaluje.

„V neposlední řadě je třeba zmínit i délku a tempo románů pro mládež: romány pro mládež mají obvykle mezi 150 a 250 stranami a jsou poháněny dějem (action-driven). Jakékoliv filosofování je považováno za negativní a omezuje se na několik vět či nanejvýš odstavců, načež se vyprávění rychle vrací k akci.“ (Trušník, 2011, s. 128) Část této výpovědi je i dnes poměrně trefná – je jen výjimkou, aby většinu rozsahu románu zabíralo filosofování, ačkoliv nemusí být nutně pravda, aby děj a akce byly jediným hnacím motorem narativu. Obzvláště v young adult literatuře zaměřené na vztahy není výjimkou koncentrace na vyjádření emocí a vnitřní emoční konflikt. Rozsah je však různorodý – jen málokterý young adult román má pod 250 stran. Rozsah 150 až 250 stran je typický spíše pro middle grade literaturu, případně pro literaturu pro děti, ale běžný young adult román se pohybuje mezi 250 a 400 stranami. V případě žánru young adult fantasy se rozsah může až zdvojnásobit.

Prostor young adult literatury je obvykle soustředěn na dvě místa – domov a školu. „Další určující vlastností literatury pro mládež je zasazení do středoškolského (případně vysokoškolského) prostředí se všemi aspekty amerického školního života, jako je sport, vysedávání s partou přátel a muka prožívaná všemi americkými teenagery – snaha být oblíbený.“ (Trušník, 2011, s. 127) Právě prostředí školy se pojí s častými tématy young adult literatury – ať už se jedná o pocit jinakosti a problém zařazení se do kolektivu, šikanu nebo první lásku a budování přátelství, právě škola je pro dospívajícího prostorem, který ho spolu s domovem ovlivňuje nejzásadněji.

Jelikož všechna rozebíraná díla spadají do žánru young adult contemporary, odehrávají se v našem světě – není však pravidlem, aby bylo prostředí reálné. Může nějaké město připomínat, pokud však nenese jeho jméno, jedná se o fikční prostředí. „Vyprávěný svět je zároveň těsně spojen s žánrovou charakteristikou textu. Množina elementů, z nichž je konstruován, je ve vztahu k žánru výrazným způsobem omezena či předurčena.“ (Kubíček, Hrabal, Bílek, 2013, s. 83–84)

Bez ohledu na to, zda se narativ odehrává v Praze či fiktivním městě v USA, zůstávají základní znaky prostředí young adult literatury stejné – protagonista se pohybuje mezi domovem a školou (ať už střední, či vysokou), doma se setkává se členy své rodiny, ve škole se svými vrstevníky, mezi kterými se vyskytují jeho přátelé, často i antagonisté, ale také objekt romantického zájmu. Život doma a ve škole se velmi často

liší, jako by šlo o dva oddělené světy. Například třídní idol a oblíbenec je rodiči shazován a podceňován, naopak tichý a introvertní student má milující rodiče, veselý třídní klaun bydlí jen s babičkou, jelikož mu rodiče zemřeli... variant je bezpočet. Důležitý však je kontrast, který mezi těmito prostředími často panuje.

## 1.7 Otázka sexuality v young adult literatuře

Současná young adult tvorba se již nebojí o sexualitě otevřeně mluvit, ukazovat ji v celém spektru, ačkoliv tomu tak ještě před pár lety nebylo. Pokud už čtenář nějaký příběh s homosexuálním protagonistou nalezl, obvykle byla jeho sexualita středobodem děje – navíc s koncentrací na veškerá negativa, která s sebou takové téma neslo. V literatuře pro dospělé se tento přístup změnil už dříve, jak je vidět z článku Leavitta (2005) v *New York Times*, *Out of the Closet and Off the Shelf*, kde vysvětluje, že místo toho, aby autoři těchto příběhů homosexualitu postavy učinili opěrným bodem děje, ji berou jako samozřejmost, berou ji jako součást něčeho většího, případně ji naprosto ignorují. Tento článek se sice týká homosexuálních románů všeobecně, nejen těch pro dospívající čtenáře, myšlenka je však totožná. Jen v případě young adult literatury se tento trend začal objevovat o poznání později.

Jak bude zmíněno v praktické části práce, první výrazné tituly zaměřující se na homosexuální vztahy, které se v překladové young adult tvorbě objevily, vyšly roku 2015, tedy před pouhými devíti lety. Trites (2000, s. 104) zmiňuje publikaci Christine Jenkins, *Heartthrobs and Heartbreaks: A Guide to Young Adult Books with Gay Themes*, ve které autorka rozebírá young adult anglofonní prozaickou tvorbu s homosexuální tematikou vydanou v letech 1969 až 1988. Česká produkce je tedy v tomto ohledu o několik desetiletí opožděna oproti západní zahraniční tvorbě, nelze jí však upřít rychlý růst – o něco více v překladové sféře, o něco méně v té původní česky psané.

Trites (2000, s. 84) spojuje sexualitu tematizovanou v young adult literatuře s romantikou. Právě romantika je jedním z hlavních pojících prvků naprosté většiny titulů pro mládež. Trites (2000, s. 84–85) předestírá, že ve standardním young adult románu k sobě dva dospívající hrdinové cítí sexuální přitažlivost. Následně bývá vývoj děje zablokovan během fáze, v níž si obě postavy myslí, že přitažlivost a romantické city jsou neopětované. Nakonec spolu komunikují a vyjadřují si vzájemné zalíbení.

*„Přestože se romány pro mládež zabývají prvními vztahy a prvními sexuálními zkušenostmi postav, odkazy na sex ze zjevných důvodů nikdy nezacházejí za „muchlování“, tedy necking či petting. (...) Cokoliv podrobnějšího by takový román zjevně diskvalifikovalo jako román pro mládež a nepochybně by zapříčinilo jeho vyřazení ze sbírek pro mladé ve školních i veřejných knihovnách.“ (Trušník, 2011, s. 127–128)* Ačkoliv je tato publikace vydaná před třinácti lety, toto tvrzení se změnilo jen částečně. Samotný sexuální akt je v young adult knihách sice mnohem častější, rozhodně se nedá považovat za tabu, autor však stále nezachází do větších detailů a popisné pasáže nejsou nijak rozsáhlé. V případě, že tomu tak je, již kniha není považovaná za young adult.

To ovšem neznamená, že by byla sexualita protagonisty jakkoliv upozaděna. Objevení sexuality je pro dospívající velmi silným zážitkem, často komplikovaným a vyvolávajícím nepřeborné množství otázek. Pokud protagonista příběhu navíc zjišťuje, že jeho sexualita je společensky nestandardní, k otázkám a silným zážitkům se přidávají obavy, které sebepoznávání zásadně komplikují. Carlson a Linville (2016, s. 33) zdůrazňují, že sebepřijetí nelze získat izolovaně, vyžaduje pomoc druhých. Vyjádření těch nejniternějších tužeb v osobní intimitě, obzvláště v souvislosti se společenským uznáním, je náročné a bez podpory a pomoci blízkých se neobejde. Dále Carlson a Linville (2016, s. 33) vysvětlují, že člověk je na základní úrovni lidskou bytostí s přáními, potřebami a touhami, je hoden úcty a práv na základě svých schopností činit morálně ospravedlnitelná rozhodnutí.

Právě o to se protagonisté young adult děl, kteří se setkávají s negativními a odmítavými reakcemi v souvislosti se svou sexualitou, pokouší. Hledají pochopení, úctu a stejná práva, jaká vidí u svých spolužáků, kamarádů a dalších vrstevníků, jejichž sexualita je označována jako většinová, tedy heterosexuální. Tím se zabývá ve své publikaci Trites (2000, s. 102) a tvrdí, že ačkoliv se romány o gayích a lesbách často více liší, než si jsou podobné, mají společnou tendenci zabývat se tím, jak jsou dospívající kvůli své sexuální orientaci utlačováni.

Cílem LGBTQ+ young adult literatury by v souvislosti s touto problematikou mělo být nalezení oné podpory, která mladistvým často chybí. Kokkola (2013, s. 96) je toho názoru, že literatura zobrazující LGBTQ+ dospívající má potenciál vyplnit onu mezeru pro čtenáře, kteří svou „rodinu“ musí hledat mimo svou biologickou rodinu.

Ačkoliv se tedy LGBTQ+ beletrie v mnohém liší, spojuje ji jakási morální odpovědnost vůči dospívajícím. Tam, kde společnost a rodina selhala, nastupuje literatura, aby mladistvému čtenáři nabídla oporu a pochopení, pocit, že na to není sám. V tomto ohledu je síla literatury fascinující a dokazuje, jak důležité je taková díla vydávat.

Kokkola (2013, s. 96) považuje tato literární díla za jakýsi protijed proti důsledkům homofobie, které se dospívajícího dotýkají. V závislosti na prostředí, ve kterém se protagonista příběhu (a možná i čtenář) pohybuje, totiž může být názorový vliv velmi výrazný a agresivní. Beletrie, ve které daný jedinec najde podporu a porozumění, tak může představovat dorovnání vah, nalezení bezpečného útočiště ve chvílích, kdy s nikým nemůže mluvit a svěřit se.

Kokkola (2013, s. 98) spatřuje problém v tom, že ačkoliv má většina young adult LGBTQ+ románů za cíl prezentovat pozitivní pohled na touhu dospívajících postav po stejném pohlaví, mnoho z nich neúmyslně posiluje negativní stereotypy spojované s homosexualitou. Důvodem je předestření, že daná sexuální orientace je „problémem“, který je třeba vyřešit. To má za následek negativní vyznění, které подрývá snahu o výše zmiňovaný pozitivní pohled.

Totéž tematizuje i Trites (2000, s. 115), která poznamenává, že ačkoliv se v tomto žánru vyvinul smysl pro sebeuvědomění, jeho převážně negativní rétorika popírá validaci, již by si čtenáři v daných dílech tak moc přáli najít.

Je nutno však podotknout, že LGBTQ+ young adult literatura se soustavně proměňuje, její vývoj je tak výrazný a rychlý, že mnoho tvrzení ve starších odborných publikacích již není zcela aktuálních. Jak bude ukázáno v praktické části, tato negativní rétorika v nejnovějších dílech vydaných po roce 2020 postupně ztrácí na síle a nahrazuje ji svěží hlas, jenž mluví za mládež, která homosexualitu naopak vnímá jako běžnou a ničím se nevymykající normálu.

Jak píše Banks (2009, s. 35), v poslední době jsou postavy LGBTQ+ románů čtenáři chápány jako plnohodnotné lidské bytosti s myšlenkami, touhami a zájmy, které mohou odrážet jejich vlastní.

Jejich sexuální orientace tedy není jediným výrazným rysem – jsou vnímáni pro své přednosti jako talent, inteligenci, empatii a otevřenost, stejně jako pro své negativní

vlastnosti a nesprávné činy. Netvoří je jen sexualita, je jejich přirozenou součástí, jedním z kousků skládačky, která tvoří jejich identitu, avšak nedefinuje je. A ve chvíli, kdy se ze sexuální orientace sejme přílišná důležitost, kdy se pozornost přesune jinač, třeba již nebude tak citlivým tématem, které v mladistvých vyvolává trápení a nejistotu.

## 1.8 Autoři LGBTQ+ young adult literatury

Od autorů LGBTQ+ young adult literatury se očekává dostatečná znalost problematiky, která je velmi často doplněna o osobní zkušenosti, popřípadě zkušenosti jejich blízkých. Je však třeba brát v potaz, že samotný narativ nemusí být vůbec autobiografický – pokud není v díle uvedeno jinak, vždy se s textem zachází jako s fikcí. A tak by ho čtenáři měli i brát. *„Ačkoli vypravěč fikčního narativu může svými vlastnostmi v některých případech připomínat osobu autora, známou čtenáři z aktuálního světa (z rozhovorů, biografie či z osobního kontaktu apod.), a někdy i nese jméno autora, nikdy neplatí, že vypravěč = autor.“* (Kubiček, Hrabal, Bílek, 2013, s. 124)

Nicméně právě díky osobním zkušenostem může autor čtenářům nabídnout autentičnost a možnosti, jak se s otázkou odlišné sexuality vyrovnat, přijmout ji a zbytečně si přitom neubližovat – a hlavně si nenechávat ubližovat.

*„Citlivý přístup autorů k tomuto tématu pak totiž může čtenářům přinášet prostřednictvím knih nový pohled na skutečnost a nabídnout jim alternativní přístup k reálným situacím, dovolí jim nahlédnout do psychiky a prožívání homosexuálně orientovaných lidí a uvědomit si, jak oni dané situace prožívají a jakými problémy si procházejí. Homosexuálně orientovaní lidé pak mohou v příbězích nacházet možnosti, jak řešit svou životní situaci, a příklady toho, jak se s orientací vyrovnal který knižní hrdina a čím si procházel předtím, než se rozhodl pro coming-out, ale i potom.“* (Lišovská, 2016, s. 36) Proto je úkol autorů LGBTQ+ young adult děl velmi složitý – ovlivňují velké množství dospívajících, ukazují jim cestu a mají možnost jim ulehčit od trápení a negativních pocitů spojených se sebepřijetím. Jak zmiňuje Trušník (2011): *„Dalším výrazným prvkem prózy pro mládež je využití didaktických prvků. Zatímco v próze pro dospělé je dnes jakýkoliv náznak didaktičnosti považován za negativní, v tvorbě pro mládež je didaktičnost běžná a nabývá mnoha podob.“* (s. 125)

Mnoho autorů této literatury píše díla, která jim samotným během dospívání chyběla a díky kterým by cesta jich samých třeba byla o mnoho snazší. Kokkola (2013, s. 96) podotýká, že mnozí, ale zdaleka ne všichni autoři jsou queer (termín často zastupující zkratku LGBTQ+), a cítí odpovědnost a touhu oslovit queer dospívající čtenáře. Sexualita autorů LGBTQ+ literatury by tedy neměla být odvozována na základě témat, o kterých píšou, jelikož ty o ní nemusí vůbec vypovídat. Mnoho z nich o ní však otevřeně mluví a skrz autogramiády, knižní akce (jako je v České republice výše zmiňovaný HumbookFest) a příspěvky na sociálních sítích pomáhají svým čtenářům se sebezpřijetím i mimo řádky svých knih.

Z toho vyplývá, že k propojení young adult čtenářů (mezi sebou a i autory) dochází přednostně na sociálních sítích, které jsou hlavním komunikačním prostředkem současné mladé generace. Stejně tak na nich ale cíloví čtenáři mohou narazit na nenávistné projevy spojené s homofobií, proti kterým se autoři LGBTQ+ young adult literatury snaží bojovat. A i když je před nimi nemohou úplně ochránit, mohou nabídnout dorovnání vah, úkryt a pocit bezpečí a pochopení obsahem svých prozaických děl.

O totéž se často snaží i učitelé literatury, kteří daná díla zapojují do výuky. Banks (2009, s. 36) upozorňuje, že by se učitelé neměli bát přinést queer young adult literaturu do svých tříd a zapojit ji do výuky, ačkoliv taktéž vyjadřuje obavy z limitů, které dostupná queer young adult literatura má. Podotýká, že coming out sice tvoří středobod většiny LGBTQ+ knih pro mladé čtenáře, ale novější texty obsahují i další témata. Dnes, o patnáct let později, je tato literatura opravdu již mnohem pestřejší, přináší reprezentaci mnohých minoritních skupin, nejen s ohledem na sexualitu, ale i na genderovou identitu, rasu, tělesné či mentální postižení.

I když téma coming outu z LGBTQ+ young adult literatury zcela nemizí, nestojí už v jeho tematickém středobodu.

## 2. Výběr literárních titulů

Česká literární produkce zaměřující se na young adult čtenáře se pozvolna rozrůstá, což platí i pro queer tematiku v těchto titulech. První prozaická díla pro cílovou čtenářskou skupinu, kterým se dostalo větší pozornosti a jsou specificky propagována jako díla tematizující homosexualitu, vyšla v nakladatelství CooBoo. Jedná se o tituly *Libali jsme se* (David Levithan) a *Aristoteles a Dante odhalují záhady vesmíru* (Benjamin Alire Sáenz), v obou případech vydány roku 2015. Zajímavým přínosem do LGBTQ+ young adult produkce je i fantasy trilogie od Rainbow Rowell, jejíž první díl s názvem *Nedej se* vyšel roku 2016.

Nejvýraznější titul však vyšel až o dva roky později, roku 2017, v nakladatelství Yoli, jež se následně začalo asociovat s vydáváním právě LGBTQ+ literatury pro young adult čtenáře. Jedná se o *Probuzení Simona Spiera* (Becky Albertalli), příběh sledující dospívajícího chlapce, který se vyrovnává se svou sexuální orientací, prochází si nuceným coming outem spojeným s dominantním postavením sociálních sítí mezi mládeží a zažívá první lásku. Toto dílo se ve své cílové skupině stalo bestsellerem, k čemuž mohla dopomoci filmová adaptace, která se roku 2018 dostala i do českých kin. Vzhledem k úspěchu první česky vydané knihy Becky Albertalli nakladatelství neváhalo s vydáním dalších – primárně homosexuálnímu vztahu se věnuje její dílo *Co když jsme to my*, vydané roku 2019, jehož spoluautorem je oblíbený spisovatel Adam Silvera. Jeho nejúspěšnější dílo, *Oba na konci zemřou*, vyšlo v nakladatelství CooBoo roku 2018 a jedná se o dystopickou young adult prózu sledující tragický příběh dvou chlapců, kterým je souzeno zemřít ve stejný den.

Na knihu *Co když jsme to my* navázalo roku 2023 pokračování s názvem *Pořád jsme to my* a o rok později, v září 2024, vyšla v českém překladu, taktéž u nakladatelství Yoli, její poslední kniha zaměřující se na lesbický vztah a sebeuvědomění, *Imogen, pochopitelně*, ku příležitosti autorčiny účasti na českém HumbookFestu 2024.

Právě nakladatelství Yoli vydalo první výrazný titul pro tuto cílovou skupinu od českého autora. *Muffin a čaj* (Theo Addair) dosáhl roku 2018 neočekávaného úspěchu, jelikož v literární young adult produkci byla výrazně upřednostňována překladová literatura a čeští autoři byli považováni za méně kvalitní. Tento předsudek částečně

přetrval až do současnosti, ačkoliv produkce českých autorů prudce narůstá a dokazuje, že má na tomto poli své právoplatné místo.

Jelikož se *Muffin a čaj* stal bestsellerem, nakladatelství brzy vydalo pokračování s názvem *Koláčky a spiklenci*, jež vyšlo roku 2019. Téhož roku do své produkce přidali i první českou young adult knihu s lesbickou tematikou, *Tamařino souhvězdí* (Anna Musilová). Anna Musilová pro ně byla již ozkoušenou autorkou, jelikož její psychologický thriller *Černooká* zaujal velké množství čtenářů. Když tedy o rok později vyšlo *Tamařino souhvězdí*, těšilo se stejnému zájmu, ačkoliv young adult literatura zaměřující se na dvě ženy byla takřka neexistující. Otázka, proč tomu tak bylo a stále je, se neustále vrací do diskuze a jen těžko ji lze zodpovědět. Ani v současnosti se totiž čísla příliš nezměnila. Pokud se pominou new adult tituly od nakladatelství Fragment, *Vůně citrónu* a *Vůně inkoustu* (Sam Xabyssus), zastávají produkci českých autorů v této oblasti pouze dvě díla – *Tamařino souhvězdí* a *Poprvé a rozhodně ne naposled* (Hugo Hartman, 2022).

Po dilogii Thea Addaira a *Tamařině souhvězdí* od Anny Musilové opět následovala vlna překladových young adult titulů. Řadí se mezi ně například pokračování fantasy trilogie od Rainbow Rowell, *Nezdárný syn* (2020) a *Kam tě vítr zavane* (2022), bestsellerová, celosvětově úspěšná komiksová série *Srdcerváči* (Alice Oseman, od roku 2019, nakladatelství Coobook) nebo *Některé holky ano* (Jennifer Dugan, 2022, nakladatelství Coobook).

První young adult román od českého autora, jenž byl o tři roky později vydán, byl zároveň prvním queer titulem v young adult sekci nakladatelství Fragment. Jedná se o *Zlomky nekonečna* (Adéla Rosípalová, 2022), romantický příběh s tragickým vyvrcholením, který může být blízký čtenářům dnes již klasických young adult děl *Pět kroků od sebe* či *Hvězdy nám nepřály*. V těch však byl vyprávěn příběh chlapce a dívky, kteří svou první lásku prožívali v zajetí smrtelné choroby, zatímco *Zlomky nekonečna* dávají tentýž prostor dvěma chlapcům.

Téhož roku, tedy 2022, vyšel u nakladatelství Yoli i výše zmiňovaný román *Poprvé a rozhodně ne naposled* (Hugo Hartman), hořkosladký příběh o první lásce dvou dívek, která je sice odsouzena k nezdaru, ale přesto nezanechá ve čtenáři pocit zmaru a

bezmoci – naopak ho povzbuzuje, aby byl otevřený novým zážitkům a citům, které můžou kdykoliv znovu zaklepat na dveře. Od vydání tohoto románu již uběhly více než dva roky, ale jiné young adult dílo od českého autora s lesbickou tematikou se na pulty knihkupectví doposud nedostalo, tedy právě tato dvě díla byla jedinou volnou pro následnou analýzu. Přesto však zcela dostatečně ukazují vývoj, který v české LGBTQ+ young adult literatuře za pouhých pár let nastal.

Právě těmto čtyřem titulům bude následně věnována pozornost – *Tamařino souhvězdí*, *Poprvé a rozhodně ne naposled*, *Muffin a čaj* a *Zlomky nekonečna*.

## 2.1 Tamařino souhvězdí

Tamařino souhvězdí od Anny Musilové se vyznačuje poetickým jazykem, který v young adult literatuře není příliš obvyklý, melancholickou atmosférou a emoční autentičností. Na to poukazuje i spisovatelka Kateřina Tučková na zadní straně přebalu: „*Anna Musilová je výborná vypravěčka. Síla její prózy však tkví nejen v umění vyprávět, ale především ve schopnosti nahlédnout na rozbouřené emoce svých hrdinů. Každý, kdo zrovna přechází přes práh mezi dětstvím a dospělostí, se v jejích příbězích bezpochyby najde.*“ Právě první kroky vstříc dospělému životu její dílo vyobrazuje a dotýká se témat jako komplikované vztahy s rodiči, psychické problémy dospívajících či nejistá budoucnost, ve které se střetává vize protagonistky a jejích rodičů. Středobodem příběhu je však láska mezi hlavní hrdinkou a starší ženou Tamarou, jež se zdá být od počátku odsouzena k nezdaru. Napovídají tomu deníkové záznamy, které prokládají hlavní časovou linku a ze kterých je zřejmé, že protagonistka na Tamaru už jen s melancholií vzpomíná a buduje vztah s jinou dívkou.

## 2.2 Muffin a čaj

„*Český LGBT román pro mládež!*“ Právě to hlásá zadní strana knihy a nelze se tomu divit, jelikož se opravdu jedná o první český LGBTQ+ román pro mládež, což samo o sobě značí velký krok vpřed. Jak již bylo zmíněno v kapitole 2, titul byl na knižním trhu uveden roku 2018, tedy před pouhými šesti lety.

*Muffin a čaj* od Thea Addaira pojednává o dvou dospívajících chlapcích, kteří v sobě navzájem nacházejí oporu, pochopení a posléze i lásku. Velký prostor zde dostává problematika domácího násilí a šikany, která se úzce pojí s homosexuálním vztahem protagonistů. Zajímavým prvkem je taktéž dvojitá perspektiva, která je čtenáři nabízena, a ten tak získává komplexnější vhled do celého příběhu. *Muffin a čaj* se odehrává na fiktivní internátní škole v České republice, což není příliš obvyklé. Pro young adult čtenáře je atraktivnější anglofonní prostředí, jelikož od útlého věku přicházeli do styku primárně s anglofonní kulturou, a přesto se tři ze čtyř vybraných titulů odehrávají v českém prostředí.

## 2.3 Zlomky nekonečna

„*Milujeme jinak, když každý den může být poslední?*“ Tato otázka, nacházející se na přední straně obálky, čtenáře provází celým dílem. Jak již bylo zmíněno v kapitole 2, *Zlomky nekonečna* od Adély Rosípalové tematizují nevyhlášenou, v tomto případě fiktivní chorobu u mladistvých v kontrastu s první láskou. Navzdory tomu, že prvních sto stran je věnováno běžným problémům, které dospívající prožívají, postupně vzkvétající lásce, rodině a přátelům, čtenář ví, co se blíží. Jen netuší, v jakou chvíli zrádná choroba poprvé udeří, což stupňuje napětí a strach, jelikož čím dále v příběhu postupuje, tím silnější emoční vazbu si v protagonistům vytváří. *Zlomky nekonečna* balancují na hraně naděje a zoufalství, malých lidských příběhů a velkých emocí a života a smrti.

## 2.4 Poprvé a rozhodně ne naposled

„*Hugova kniha mě vrátila do sladkých šestnáctin, na které jsem pro samou trapnost z prvních vztahů a pubertálních excesů raději zapomněla. Miluju postavu nostalgické babičky, která ze zástěry tahá životní moudra a něco dobrého k snědku, kdykoliv je potřeba.*“ Tato citace Karolíny Meixnerové, nacházející se na zadní straně obálky, vystihuje hned několik hlavních rysů *Poprvé a rozhodně ne naposled* od Huga Hartmana. Jeho autentický příběh se nebojí ukázat mladistvou nerozvážností a rebelstvím, traumata, která si člověk odnáší z dětství, i první zlomené srdce. Jak napovídá už samotný název, jednou z hlavních nosných myšlenek je právě to, že první láska nemusí být ta pravá a jediná, a přesto by v nás měla vyvolat touhu zažít další a další. Takové poselství může

být pro mladistvé, kteří si prochází obdobným trápením, nejen nápomocné, ale možná i osvobozující. Taktéž je zajímavé, že ze všech čtyř titulů se tento jediný dá považovat více za romantickou humornou beletrii (feel good contemporary), ne za melancholickou prózu s vážnými tématy (heavy contemporary).

Dílo se navíc odehrává na českém venkově, což je pro česky psanou young adult literaturu velmi neobvyklé, a o to zajímavější.

### 3. Analýza vybraných děl

V předchozí části byla vybrána čtyři vhodná díla, na kterých bude následně demonstrováno, jakým vývojem LGBTQ+ young adult literatura prošla. Poslouží k tomu tematicko-motivická analýza, která se zaměří na vnitřní hnutí postav, ovlivňování společenským nastavením společnosti i prostředí, stejně jako bližšího i širšího okolí.

#### 3.1 První setkání

Young adult literatura se často zaměřuje na romantické vztahy, jejich prožívání, první naděje i zklamání. Okamžik prvního setkání je tudíž obdobný u heterosexuální i homosexuální romantiky – i na následujících úryvcích lze zpozorovat, že v tomto momentu se protagonistům ještě nevrátí do mysli pochybnosti způsobené nastavením společenského vnímání romantických vztahů v souvislosti s pohlavím.

*„Nepamatovala si přesně, kdy ji viděla poprvé. Muselo to ale být někdy začátkem října, i když v té malé kavárně s výhledem na Petřín a Pražský hrad Liv začala pracovat hned po maturitě. Tehdy sem ale ještě nechodila. Kdyby ano, určitě by si jí všimla. (...) Byla typem člověka, od kterého z nějakého důvodu nedokážete odtrhnout zrak, jakmile se na něj jednou podíváte. Liv dumala nad tím, jestli to pro tuhle tajemnou ženu u okna platí univerzálně, nebo jestli je to jen ona, Liv, kdo se nedokáže odvrátit.“* (Musilová, 2019, s. 9–11) Okouzlení, jež protagonistka prožívá při pohledu na Tamaru, neznámou starší ženu, která pravidelně navštěvuje kavárnu, kde Liv pracuje, je hmatatelné od prvního okamžiku. Jelikož Liv touží po kariéře fotografky, zatímco pracuje v kavárně a studuje na právech, do kterých ji natlačili její rodiče, vidí v Tamaře svou múzu. Představuje pro ni něco dosud neobjeveného, přitažlivého, fascinujícího, ale zároveň i zakázaného.

Část fascinace je způsobena rozhodně i faktem, že se jedná o první „zakoukání se“ do ženy. Taková poprvé jsou typická jsou idealizací a naivitou, což můžeme vidět v kontrastu s deníkovým záznamem, ve kterém Liv popisuje své první setkání s Charlie, současnou partnerkou, kterou potkala po rozchodu s Tamarou. *„Bloudila jsem po kampusu a pak si mě našťestí všimla Charlie. Taky prvačka, studuje design interiérů a očividně má mnohem lepší orientační smysl než já, takže jsem se jí držela jako klíště. Je zatím jediná, s kým se tu pořádně bavím, protože moje angličtina je... no, řekněme, že*

*když mluvím nahlas, nezní to nikdy tak dobře jako v mojí hlavě, a spontánní reakce navíc nikdy nebyly mou silnou stránkou.*“ (s. 34) Zároveň se v těchto pasážích heterodiegetický vypravěč proměňuje v homodiegetického, vypravěčkou se tedy stává samotná Liv, což jen zvýrazňuje jakýsi odstup v pasážích, které vyjadřují narativní minulost.

Zpětně tedy seznámení s Tamarou může působit až melancholicky a vzdáleně, jelikož je zřejmé, že jejich vztah nedojde šťastnému konci. To mu však neubírá na kouzlu, jen ho zahaluje jakýsi temný stín.

Obdobnou fascinaci, jakou zažívá Liv při setkání s Tamarou, lze zaznamenat i u *Zlomků nekonečna*, ve kterých protagonista a zároveň homodiegetický vypravěč Matt popisuje první střetnutí s Erikem. „*Poprvé jsem ho viděl v suterénu školy u skříněk. Tvářil se jako „vyoraná myš“.* Rozhlížel se kolem sebe a snažil se zorientovat v *Jestredově střední škole, prý třetí největší střední v celých Státech.* (...) *Nevím, jestli jsem si to jenom namlouval, že si mě taky v tom davu tehdy všiml a chvíli jsme si hleděli do očí, než se odvrátil a pokračoval v cestě.*“ (Rosípalová, 2022, s. 7) Už tento moment však stejně jako u *Tamařina souhvězdí* zastírá jakýsi melancholický opar, jelikož čtenář od prvních stránek tuší, kam celý příběh směřuje. V tomto případě je celá situace o poznání bolestivější, jelikož protagonisty nemá rozdělit nešťastná láska, nýbrž smrt.

*Muffin a čaj* se odlišuje tím, že se oba protagonisté již znají, ačkoliv jen pasivně, jelikož spolu nikdy nemluvili. První náhled nám nabízí Daniel, navenek spořádaný a chladný student, zásadně ovlivněný svým striktním otcem. „*Oproti loňskému roku se však přidal ještě jeden důvod vrátit se na místo zamořené špatnými vzpomínkami a nočními můrami.* (...) *A přesto tenhle důvod zjevně nemínil jen tak opustit jeho mysl. Důvod to byl drobný, s medově zlatou kůží, neslušně dlouhými tmavými vlasy a živými očima v barvě silné kávy.*“ (Addair, 2018, s. 9) Hned na začátku tedy Daniel čtenáře pouští do své hlavy, odhaluje mu své slabiny a přiznává, že druhý protagonista, Kit, si uzurpuje jeho pozornost, aniž by si toho byl vědom.

To je zřejmé i Kitovy perspektivy, jež následuje. „*Kit se prudce otočil. Za ním stál Daniel Morgenstern, ruce založené na prsou, a opíral se o sloup altánku, z něhož prýskala barva. Na sobě měl neposkvřněnou školní uniformu, jako by venku nebylo bláto a plískanice, a na bledé tváři povýšený výraz.*“ (s. 30) Kit však na rozdíl od Daniela od

počátku nechová k druhému protagonistovi sympatie, vytváří si je postupně, když ho poznává – přesto mu na něm začíná velmi rychle záležet a má tendenci se o něj starat.

Všechny dosavadní úryvky v sobě nesou určitou vážnost a okouzlení. Těmto znakům se však poslední rozebíraná kniha vymyká. *Poprvé a rozhodně ne naposled* přináší odlehčený pohled, humornou promluvu homodiegetické vypravěčky, a staví se tak do kontrastu ke scénám zbylých tří titulů. „*Nastydnou ti vaječníky, ‘ ozvalo se za mnou. Vyskočila jsem. Nad schody stála holka, měla ruce v bok. Byla navlečená v černých džínách a černém roláku. Od pusy jí šla pára a u krku se jí houpal stříbrný řetěz. Měla tmavě kudrnaté vlasy a z nozder jí visel piercing.*“ (Hartman, 2022, s. 17) Už tato scéna nastavuje tón celého díla a naznačuje jeho nespoutanost, která se promítá nejen do vypravěčské formy, ale i do samotného vztahu hlavních hrdinek.

### 3.2 Sebeuvědomění

Ačkoliv by se mohlo zdát, že nejzásadnější komplikace nastanou ve chvíli, kdy protagonista svou sexuální orientaci přizná svým blízkým, první velkou překážkou je vnitřní coming out. Pokud člověk není vyrovnaný sám se sebou a nepřijímá se ve své úplnosti, je pravděpodobné, že se za sebe nedokáže postavit ani v situacích, které budou následovat. Proto právě emoční sebeuvědomění hraje zásadní roli nejen pro protagonistu, ale i pro čtenáře, který si může procházet identickou situací a hledá řešení.

Liv si v *Tamařině souhvězdí* poprvé naplno uvědomuje své city ve společnosti své nejbližší přítelkyně. „*Líbí se mi. To bylo první, co Liv napadlo, a už to chtěla říct nahlas, když se v ní slova najednou zasekla. Tentokrát nešlo ani tak o to, že by se to Johaně bála přiznat, ale vůbec poprvé to přiznala sama sobě.*“ (Musilová, 2019, s. 40) Z tohoto myšlenkového pochodu se nezdá, že by Liv příliš bojovala s vlastní sexualitou – to se objevuje až o několik stran později, když se s Tamarou začíná doopravdy sbližovat. „*Bezděky si odpočítala věkový rozdíl mezi nimi a přidala fakt, že jsou obě ženy. Nevěděla, k jakému výsledku se snažila dobrat, ale měla neodbytný pocit, že ta rovnice z nějakého důvodu nevychází.*“ (s. 54) Zde už můžeme vnímat poměrně jasné pochybnosti, které se netýkají jen pohlaví, ale také věkového rozdílu. Liv a Tamaru od sebe dělí třináct let, což lze v určité životní fázi považovat za propastný rozdíl – navíc, když Tamara již závazky má, jak se čtenář dozvídá ke konci díla.

V *Muffinu a čaji* postavy o své orientaci vědí od samotného začátku. Kit je nejprve platonicky zamilovaný do svého spolubydlícího a Daniel je naopak zaujatý Kitem, ačkoliv ho jeho trauma drží zpátky. Postavy jsou nejintenzivněji konfrontovány ve chvíli, kdy mají spolupracovat na soutěžní slohové práci. Ta má naznačit jejich pouto, emoční propojení, které se sice objeví znenadání, ale jeho síla je překvapivě velká. A stačí k tomu jediné gesto, o kterém se oba nezávisle na sobě rozhodnou napsat slohovou práci, jež jim později zajistí spolupráci, a tedy i čas strávený v blízkosti toho druhého. „*Na nočním stolku si na pomačkaném ubrousku hověl neméně pomačkaný muffin a společnost mu dělala erární hrneček z jídelny s odprýsknutým okrajem. Ale to nebylo vše. Opřený zády o protější postel seděl na podlaze jeho ložnice Cristian Arroyo.*“ (Addair, 2018, s. 40) Tato situace odstartuje koloběh všech následujících, ukáže Danielovi, že někomu na něm záleží více, než by si byl ochoten připustit. Muffin a čaj se tak stávají symbolem prolínajícím se napříč celým dílem, evokujícím komfort, péči a nakonec i lásku.

„*Daniel znovu potlačil touhu ho obejmout a místo toho se vědomě soustředil na tlak a teplo v místech, kde se zády opírali o sebe. Nebylo to totéž, ale bylo to... společensky přijatelné. A rozhodně to hrozilo mnohem menšími komplikacemi.*“ (s. 95) Zde lze zaznamenat strach vyvolaný nastavením společnosti a předsudky, které postava vnímá. Zásadním činitelem jsou taktéž někteří spolužáci, kteří ho v minulosti šikanovali právě v souvislosti s jeho sexuální orientací. Na tento fakt je poukazováno postupně, naznačují ho Danielovy úzkostné reakce a taktéž časté promluvy hlavního antagonisty – této problematice však bude pozornost věnována později.

V obou dílech vydaných v letech 2018 a 2019 lze zpozorovat společné rysy – postavy ve spojitosti se svým emočním prožíváním a pohlavím svého protějšku váhají. Zažívají nejistotu a strach, která pramení ze zkušeností z rodiny či školy.

Když se do kontrastu postaví tituly vydané roku 2022, je možné v nich zaznamenat odlišný přístup postav. Bedřiška v *Poprvé a rozhodně ne naposled* přijímá svou sexualitu s naprostým klidem. „*Randila jsem s pár kluky. Většinou byli hloupi a potřebovali si odbýt svoje první chození. Nijak zvlášť mi srdce nelámalo, když mi po nějaké době řekli, že je konec. Marně jsme přemýšlela, kdy byl začátek. Nudili mě, ale teď jsem uvažovala, jestli to nebylo prostě proto, že to byli kluci.*“ (Hartman, 2022, s. 67) Může to být způsobeno odlišným přístupem ve výchově a prostředí, ve kterém vyrůstá, každopádně

zde dochází k velkému posunu oproti původním dílům plným nejistoty, strachu a potlačování sebe samého.

Ve *Zlomcích nekonečna* ani k žádnému vnitřnímu coming outu nemusí dojít, jelikož postavy již o své sexualitě vědí, tudíž se nemusí s ničím vyrovnávat. Naopak můžeme zaznamenat uvolněnost, s jakou protagonista a jeho přátelé komunikují. „*Nechtěl jsem si dělat žádné plané naděje, kdyby třeba náhodou. Sobě jsem to už přiznal, ale cítil to tak i Erik? Jak jsem to měl poznat? Leon vyprskl smíchy. „Měl by ses vidět, vole. Tak se seber a někam ho pozvi, boha jeho, ať je klid.“*“ (Rosípalová, 2022, s. 29) Právě tato pozitivní rétorika může čtenářům dodat pocit jistoty a přijetí, stejně jako v předchozím díle. Pasáž „sobě jsem to už přiznal“ totiž neodkazuje na přijetí vlastní sexuality, ale na přiznání si, že se zamiloval právě do Erika – stejně jako si to musí uvědomit a přiznat jakýkoliv jiný člověk.

Zdá se skoro až neuvěřitelné, jak se za pouhé tři roky mění vyznění tohoto vnitřního konfliktu, který postupně přestává být konfliktem. Samozřejmě se náhle nemění obsah celá young adult queer produkce, stále je v některých dílech přijetí vlastní sexuality středobodem příběhu, ale posun v tak krátkém časovém horizontu je velmi výrazný a ohromující.

### 3.3 První polibek

První polibek je důležitou událostí v životě každého dospívajícího, proto nemůže být opomenut ani v young adult literatuře. Obvykle je spojován s rozpačitostí, nerozhodností, nebo naopak přílišnou náruživostí a nedočkavostí – tak jako tak je nezapomenutelný.

Pokud se postaví do kontrastu starší a novější tituly, vidíme zde poměrně jasný rozdíl.

V *Tamařině souhvězdí* se vztah Liv a Tamary buduje pozvolna a po celou dobu si zachovává jakousi tajemnost, která je později vysvětlena – Tamara je totiž ve skutečnosti vdaná a nechce, aby to Liv zjistila. Odtamtud pramení Tamařina nedosažitelnost, kterou čtenář i Liv vnímají, ale velmi dlouho si ji nedokáží vysvětlit. Na první polibek Liv pomýšlí často, ale nedokáže se k němu odhodlat. „*Tamara jí položila ruku na zátylek a*

*přítáhla si ji blíž, aby jí vtiskla polibek na čelo. Liv chtěla zvednout hlavu a políbit ji na rty, ale nestihla to. Nebo jí v tom zabránil strach.*“ (Musilová, 2019, s. 124)

K prvnímu polibku nakonec dochází až později, za polovinou knihy, v nejistém oparu, kdy se Liv zmocňují obavy a začíná vnímat, že na jejím vztahu s Tamarou něco není v pořádku. Že něco není vysloveno a visí to mezi nimi jako tichá hrozba. „*Možná ji to mělo varovat. Ale místo toho se něco v ní pohnulo, zpanikařila při představě, že se jí Tamara už nikdy podobným způsobem nedotkne. (...) Nakonec to byla Liv, kdo udělal další krok. Tehdy nevěděla, jestli bezhlavě skáče do bezedné propasti, kde nečeká nic než tma, nebo právě vkročila do ráje, ale líbat Tamaru pro ni bylo jako líbat někoho úplně poprvé; jako by všechny polibky předtím nebyly důležité.*“ (s. 161)

K prvnímu polibku v *Muffinu a čaji* dochází za vypjaté emoční situace, kdy je Daniel ohrožen svými spolužáky. Když je po všem a Kit Danielovi pomáhá, cítí tak ohromný nával emocí, že se už nedokáže držet zpátky. „*Cristian, pořád s tím vyplašeným pohledem, se sklonil a přitiskl své rty na jeho. (...) Kit si byl jistý, že všechno zkazil. Vůbec nevěděl, co má teď čekat. Daniel vztáhl ruku k jeho tváři a zapletl mu prsty do drobných pramenů za uchem. Pak se dílem sklonil, dílem přitáhl Kita k sobě blíž a bez sebemenšího zaváhání ho políbil.*“ (Addair, 2018, s. 172–173). I v tomto případě dochází k prvnímu polibku až za polovinou příběhu po velkém zdráhání, mnoha zaváháních a opatrných manévrech, které značí strach a nerozhodnost.

Oproti tomu v *Poprvé a rozhodně ne naposled* se k prvnímu polibku schyluje velmi brzy, takřka na začátku knihy, což se může zdát jako neobvyklé a možná až šokující, zároveň ale i autentické. Kolikrát se dospívající nechají unášet na vlně nespoutanosti a hormonů, nestaví mezi sebe bariéry a místo slov za sebe nechávají promlouvat činy?

„*Sklonila se ke mně, přiblížily jsme se. Možná až moc, ucítla jsem její dech na svém nosu, šimral a byl cítit alkoholem. Instinktivně jsem zavřela oči, jak se to dělá před polibkem. Jako by měl přijít právě teď. (...) Nic jsem nevěděla, ale byla jsem si jistá, že se její rty přiblížily k mým na milimetry. Tak blízko, a přitom daleko. První pusa je taková vždycky. Nejistá a ustrašená.*“ (s. 39–40) Ačkoliv v této scéně k polibku nedojde, jelikož

jsou dívky vyrušeny, jen o několik stránek později už ano. Celý vztah Bedřišky a Horákové je nespoutaný a bez předsudků, poháněný touhou a zvědavostí.

Stejně jako v *Poprvé a rozhodně ne naposled*, ani ve *Zlomcích nekonečna* protagonisté s prvním polibkem příliš nečekají. Dá se to přisoudit nejen jejich jistotě, se kterou svou sexuální orientaci i city k tomu druhému vnímají, ale i prostředí, ve kterém se pohybují a které je mnohem vstřícnější, než tomu je u starších děl. „*A pak mě konečně políbil. Přitiskli jsme k sobě dva magnety, které to k sobě táhlo od začátku, až se konečně spojily. Tenhle polibek byl jiný než ty předešlé. Věděl jsem, že bude patřit mezi ty, které si zapamatuju do každického detailu. Poprvé jsme měli oba na rtech vytesáno ‚miluju tě‘, které už nezmizí.*“ (Rosípalová, 2022, s. 55–56) Vztah Matta a Erika je mnohem víc zaměřený na hluboké emoce, což je ale dáno i vyzněním celého díla – zatímco *Poprvé a rozhodně ne naposled* je hořkosladkou humornou prózou, která zahřeje a pobaví, staršího čtenáře navíc přiměje nostalgicky zavzpomínat, *Zlomky nekonečna* jsou emočně náročné a tragické, předurčené k tomu, aby čtenářům zlomily srdce.

V obou těchto novějších prózách ale vztah postupuje přirozeně a bez přílišného odporu společnosti, stejně jako v young adult dílech o heterosexuálních vztazích. Oproti tomu postavy *Tamařina souhvězdí* a *Muffinu a čaje* jsou výrazněji svazovány nejistotami, které do nich společnost vstúpila, a trvá déle, než se dokáží osvobodit a upřednostnit vlastní potřeby a emoce. Za pozitivní se však dá považovat, že i v těchto starších prózách se jim to nakonec povede (s výjimkou Tamary, ta však není dospívající postavou, nýbrž dospělou ženou, tudíž není potřeba ji započítávat).

Zajímavý poznatek je taktéž, že zatímco pro *Muffin a čaj* i *Tamařino souhvězdí* je typická zdrženlivost a ničemu intimnějšímu než polibku téměř není věnována pozornost, v *Poprvé a rozhodně ne naposled* i *Zlomcích nekonečna* se vyskytuje mnohem detailnější popis sexuální scény (v rámci toho, co je pro young adult přípustné). I to poukazuje na daleko větší otevřenost k sexualitě (nejen k tématu odlišné sexuální orientace, ale sexuálními projevy obecně).

### 3.4 Přiznání přáteli

Nejlepší přítel je v young adult knihách zásadní postavou, bez které se protagonista téměř bez výjimky neobejde. Jedná se o reflexi vztahů, které dospívající navazují, poukazuje to na jejich důležitost.

„Ale co když není... víš co.“

„Jako lesba? Ty se to bojíš říct, jako kdybys mluvila o tom-jehož-jméno-nesmíme-vyslovit.“ *Klasická Johana. Jak se někdy mohla bát svěřit zrovna jí?* „Nemusí být. Ani ty nemusíš být. Teda, ne že by to nebylo jedno, ale podle mě se můžeš zamilovat prostě do člověka.“ *Setkání duší, skoro slyšíš, jak to cvakne.* „Všichni jsou posedlí nálepkováním. Lesba, gay, hetero, bisexuál, vynechala jsem něco? Vytetujte si to třeba na čelo. Za tím vším jsme ale všichni prostě lidi, co je občas zamilujou do jiných lidí, z důvodů, který nedokážeš pojmenovat.““ (Musilová, 2019, s. 151)

Právě tato Johanina promluva v *Tamařině souhvězdí* velmi příhodně vyjadřuje vyznění young adult knih s homosexuální tematikou vycházejících v posledních několika letech. Zatímco v ranějších titulech zastupuje hlas menšiny, v současné tvorbě naopak vyjadřuje hlas většiny. Livina kamarádka Johana vnáší do díla svěží tón a progresivnost, je oporou nejen protagonistce, ale i čtenářům, ačkoliv si sama prochází výraznými psychickými problémy. Její role je důležitá a i proto, že většina členů Liviny rodiny se k její sexualitě staví odmítavě, čemuž bude věnována větší pozornost v následující kapitole 3.5 *Coming out rodině*.

V *Muffinu a čaji* k tomuto coming outu nedochází – následuje až v *Koláčcích a spiklencích*, druhém díle *Muffinu a čaje*. Daniel je introvertem takřka bez přátel, tudíž se se svou situací musí vypořádávat sám, a Kitovi přátelé dostávají větší prostor až v druhém díle. Tam však sexualitu svého kamaráda přijímají bez rozpaků a s vtipem.

Ani ve *Zlomcích nekonečna* ke coming outu nemusí docházet, jelikož Mattovi přátelé o jeho sexuální orientaci již vědí. To jen znovu naznačuje, že toto dílo svou pozornost směřuje jinam než k tematizování sexuality. Ta je součástí každé postavy stejně jako oblíbené jídlo či film, není však tím, co by ji definovalo. Dochází zde ke klasickým humorným přestřelkám, které se nikterak neliší od případu, kdy by se protagonista zamiloval do dívky.

„Nemáš ani páru, o cos přišel,‘ pronesl Leon směrem k němu, jako by Isaac snad nevěděl, že tím ho jedinečně povzbudí. ‚Celej tejden tady sedím a musím být svědkem toho, jak se ti dva svlíkají očima –‘

‚Leone,‘ zahučel jsem.“ (Rosípalová, 2022, s. 40)

Poprvé a rozhodně ne naposled podává coming out příteli humornou formou, která svým vyzněním poukazuje na absurditu celé situace. Stejně jako ve *Zlomcích nekonečna* se snaží ukázat, že sexualita nikoho nedefinuje, je pouze přirozenou součástí každého člověka bez ohledu na to, jaké pohlaví ho přitahuje.

„Myslíš, že jsem lesba?‘

‚Absolutně.‘

‚Řídilas někdy traktor?‘

‚Seš idiot.‘“ (Hartman, 2022, s. 66)

Ať už tedy dílo vyšlo v roce 2018, nebo 2022, všechna se jednohlasně shodují na otevřenosti a podpoře fungující v přátelských vztazích. Není se čemu divit – vedle romantických a rodinných vztahů jsou ty přátelské velkým tématem young adult literatury. A jak jinak ukázat zdravé a bezpečné přátelství všem čtenářům než právě takto?

### 3.5 Coming out rodině

Tato pasáž je v queer knihách často tou nejkomplikovanější, přináší nejvíce bolesti, nepochopení a stává se základem pro traumata, která si s sebou postavy ponесou. Traumata způsobena rodinou nejsou jen případem LGBTQ+ literatury, ale všeobecně celé young adult literární produkce. Lze je tedy považovat za palčivé a velmi citlivé téma, které postavy i čtenáře zásadně ovlivňuje.

V *Tamařině souhvězdí* k nečekanému coming outu dojde na rodinné oslavě, na níž se Liv dostane do střetu se svou tetou a otcem, jejichž homofobní nářky již nedokáže nadále snášet.

„Ještě mi řekni, že tě tyhle kraviny berou taky. Ona je teďka těžká móda být čtyřprocentní, takže bych se ani nedivila. Další věc, která za nás nebyla, ale to byla ještě

*normální doba. Ted' jde svět jenom do háje, to je umělec sem a teplouš tam, a hovno z toho. ' (...)*

*„Nemyslím si, že je to o touze být in. Copak se do někoho zamiluješ, abys byla moderní? “ (Musilová, 2019, s. 131–132)*

Postavení Liv se v rámci rodiny zdá být až izolované, což může velmi věrně ilustrovat pocity mnoha čtenářů, kteří si procházejí identickými zkušenostmi. Právě proto mohou s protagonistkou soucítit a zároveň dojít k uvědomění, že i mnoho dalších dospívajících a mladých dospělých zažívá totéž. Tím se zmiňovaný pocit izolovanosti může zmírnit.

Když poté Liv má možnost mluvit s otcem o samotě, už ani nedoufá v empatictější reakci. Přesto se s ním snaží komunikovat, ač zde dochází k intenzivnímu generačnímu a názorovému střetu.

*„Otřela si uslzené oči a postavila se čelem k němu. „Ne, nemůžu ti odpovědět. A i kdybych s ní něco měla, změní to něco? Budeš mě mít míň rád? Budu míň tvoje dcera? “*

*Napůl čekala, že na všechny otázky odpoví ano.*

*„Ne, ty to nechápeš. Tady nejde o mě, a nakonec ani o to, že já z toho budu mít ostudu. Tady jde o tebe a tvůj podělaný život. “ (s. 134)*

Otcova poznámka *mít ostudu* se může pojit k předsudkům a osobním zkušenostem, ale také k místu, ve kterém bydlí, jelikož se jedná o malé město, kde každý každého zná. Liv naopak studuje v Praze, která se svou anonymitou staví do kontrastu. Dalo by se v této scéně tedy ukázat na kontrast maloměšťáctví a kosmopolitismu.

Porozumění Liv vyjadřuje až její matka, čímž své dceři pomáhá se sebezpřijetím. Lze si ale povšimnout, že zatímco otec i teta jsou hlasití a rázní, matka svůj názor vyjadřuje tiše a v soukromí. To je typické pro ranější díla české young adult tvorby, kde je postoj v rodině k odlišné sexuální orientaci spíše odmítavý.

*„Chci, abys věděla, že at' se zamiluješ do kohokoliv, v mých očích budeš pořád tou stejnou Liv. Nechci, aby ses cítila špatně kvůli tomu, že máš někoho ráda. I když se ve tvém okolí objeví lidi, kteří v tobě budou svým chováním tenhle pocit vyvolávat. S tím nic neuděláš, jejich názor nezměníš. A nepopírám, že bude těžké ho přijmout, ale jsou to*

*jenom názory, které vypovídají víc o nich než o tobě. A oni nejsou ti, kteří žijí tvůj život. Rozumíš?“ (s. 137–138)*

Musilová zde velmi vhodně znázorňuje střet názoru obou rodičů – Liv získává v těsném závěsu odmítnutí a neporozumění ze strany otce a následnou podporu ze strany matky. Frustraci tedy vyvažuje uklidnění, ale zároveň ve vzduchu stále zůstává viset napětí, které zanechává prostor dalšímu vývoji vztahu postav.

V samotném závěru díla se totiž z deníkových záznamů dozvídáme, že otec Liv se postupně začíná otevírat možnosti, že by jeho dcera mohla opravdu milovat ženu. Ke změně dochází nenásilně, naopak až bolestně pomalu a těžkopádně – právě to dodává autentičnost celé situaci, jelikož se zdá velmi nepravděpodobné, aby někdo náhle změnil názor, který si budoval po celý život. A může to dodat naději všem čtenářům, kteří se trápí tím, že jejich blízký odmítá přijmout jejich sexualitu a štěstí, které našli, nebo se o to pokouší.

*„Libí se ti?“*

*„Je... milá,“ odpověděl. (...) Přestože jsem ho vždycky považovala za poleno, co se citů týče, nejspíš moc dobře věděl, co se ve mně v ten moment odehrává. Všimla jsem si, jak mu jemně cuklo v koutku úst. Záblesk úsměvu. Nepodíval se na mě, ale poprvé v životě jsem měla pocit, že mě vidí.“ (s. 303–304)*

Zajímavé je sledovat kontrast s knihou *Poprvé a rozhodně ne naposled*. Zde dochází ke coming outu za poměrně bizarní situace, kdy se Bedřiška a Horáková pod oparem alkoholu nemotorně a bez ostychu sbližují, až tím probudí matku Horákové, která o sexualitě své dcery nemá nejmenší tušení.

*„Co se to tu děje?“ řekla.*

*Horáková sebrala svoje svršky i podprsenku z podlahy a odpověděla: „Jsem si domů vzala holku.““ (Hartman, 2022, s. 108)*

Klid, s jakým Horáková onu informaci pronáší, naznačuje, že ona sama si je svým počínáním jistá. Následuje emočně vypjatá scéna, ve které matka požaduje, aby Bedřiška okamžitě opustila dům, kdy už i samotná Horáková svůj klid ztrácí.

*„Ven,“ ozvalo se mi nad hlavou.*

*„Ne!“ zaječela Horáková.*

*„Ano!“ odpověděla jí žena.*

*„Tak já jdu,“ vypadlo ze mě. (...)*

*„Co to bylo?“*

*„Holka!“*

*„To jsem viděla! Co jste tu dělaly?““ (s. 108–109)*

Jak se čtenář později dozvídá, její matka je od tragické události, kdy si její manžel a Horákové otec vzal život, psychicky narušená a ze spousty věcí svou dceru viní.

Ke coming outu Bedřišky dochází až později, ale i ona ukazuje neochvějnou jistotu. Stojí sama za sebou i svou identitou, nebojí se ozvat a můžeme zde vidět obdobnou situaci, jakou Liv prožila se svým otcem, se zcela odlišným vyzněním. Dá se předpokládat, že Bedřiška byla vychovávána jiným způsobem, ve kterém se naučila věřit si a beze strachu se za sebe samou postavit, jak se ukazuje v této konfrontaci s její matkou.

*„Holka na holky...“ opáčila a bouchla dveřmi.*

*„Proč bych to neměla mít jednoduchý?“*

*„Právě jsem to řekla.“*

*„To je blbost.“*

*„Prosím?“*

*„Možná ve vaší generaci! V mý už je to každému jedno.“*

*„Jsi naivní.“*

*„A ty omezená.““ (s. 169–170)*

Matka však ve výsledku největší obavy projevuje u babičky, u které Bedřiška po smrti dědečka na pár dnů zůstala, a právě tam poznala Horákovou. Babička po celou dobu předpokládá, že se její vnučka zamilovala do chlapce, se kterým se vídala. Když tedy protagonistka zmíní možnost, že by chovala romantické city k jiné dívce, babiččina reakce není příliš vstřícná.

*„Máš tu nápadníka,“ šťouchla do mě.*

*„Cože?“ vyhrkla jsem.*

*„No, jak povídám. Je venku.“*

*„Jsi si jistá, že to není nápadnice?“*

*„Holka, tyhle novoty mi sem netahej.““ (s. 85)*

Tato situace je ale pro babičku pouze hypotetická, možná proto se nad odpovědí příliš nezamýšlí. Když jí totiž Bedřiška na konci příběhu přiznává pravou barvu, zboří babička okouzlejícím způsobem veškeré stereotypy spojované se starší generací i pochybnosti, které mohla vyvolat její předchozí reakce.

*„Děvče moje, ty je střídáš jak ponožky, a ještě kluky s holkama.“*

*„Zamilovala se do jednoho kluka...“*

*„Vy mladý nevíte roupama, co byste, že jo? Takže chodila s tebou, ale teď je s klukem?“*

*„Přesně tak. Totiž, vlastně já nevím, jestli jsme spolu chodily. Vím, že jsem se do ní zamilovala.“*

*„A teď to bolí, vid’?“*

*„Jak čert.“*

*„Usmála se a chytla mě kolem ramen. „Tak věřil bys tomu? Naše holka je na holky,“ podívala se na dědovu urnu.““ (s. 258)*

Právě tento hřejivý prvek na závěr přináší čtenáři naději ve chvíli, kdy zjišťuje, že vztah Horákové a Bedřišky nedojde šťastnému konci. A přesto v sobě závěr knihy nese nadějeplné poselství, že *poprvé rozhodně nemusí znamenat naposled*.

Pokud bychom tento dialog, ve kterém babička mluví o mladých, kteří „neví roupama, co by“ porovnali se scénou z *Tamařina souhvězdí*, ve které teta Liv mluví o homosexualitě u mladých jako o „těžké módě být čtyřprocentní“, druhá zmiňovaná pasáž má zásadně pejorativní nádech, zatímco babiččina promluva v *Poprvé a rozhodně ne naposled* je srdečná a dobromyslná,

Ve *Zlomcích nekonečna* samotnému coming outu příliš pozornosti věnováno není. Je zde naznačeno, že již proběhl.

„Kdo ti to pořád píše?‘ zeptal se táta s uličnickým úsměvem. ‚Máš přítelkyni?‘

‚Přítele,‘ opravila ho Alex a položila na stůl další talíř se sušenkami. Alex přistoupila k mé orientaci jako k hotové věci a upřímně, ačkoli to pro nás byla de facto cizí žena, vzala to snad nejlíp z celé rodiny.‘ (Rosípalová, 2022, s. 59)

Otcova přítelkyně Alex velmi jasně dává najevo svou podporu a tento kontrast připomíná situaci v *Tamařině souhvězdí*, kde otec přistupoval k Livině sexualitě až agresivně, zatímco matka pouze tiše vyjádřila dceři podporu. Ve *Zlomcích nekonečna* se Mattův otec k orientaci svého syna staví spíše pasivně, ačkoliv čtenář později zjišťuje, že to tak nebylo vždy.

Coming out se Mattovi vrací ve vzpomínkách, když se má Erik s jeho otcem poznat, a vzbuzuje v něm obavy, jež jsou odrazem předchozích špatných zkušeností, které čtenáři odhaluje. „Z toho, že táta dá najevo, že nejsem tak úplně syn podle jeho představ. Že dá Erikovi najevo, co se nebál vypouštět z úst, než jsem sebral odvahu mu říct, že jsem gay. Že se mnou pak týden skoro nemluvil, když to vstřebával, jako by to byl on, kdo od toho rozhovoru odcházel s brekem.“ (s. 105) Matt však tento traumatický zážitek nenechá, aby ho definoval, a ve chvíli, kdy potkává Erika, se láskou nechává naplno pohltit beze strachu, jak bude jeho otec reagovat. Tento přístup je povzbuzením pro všechny čtenáře, kteří by snad byli nalomeni nedostatečnou podporou, či dokonce odmítavým postojem své rodiny. Zde totiž vidí, že i negativní reakci se dá postavit a nemusí člověka donutit pochybovat o sobě samém.

Reakce matky ve *Zlomcích nekonečna* není zmíněna, ale jelikož o Erikovi ví a nedochází k žádným sporům, dá se přepokládat, že synovu sexualitu přijímá.

Největší kontrast rodičovského přijetí sexuality svých potomků lze najít v *Muffinu a čaji*. Taktéž zde nedochází k přímému coming outu, ale čtenář může velmi jasně vidět rozdíl a postoj rodičů. Kitova matka nejen svému synovi, ale i Danielovi nastavuje rozevřenou náruč a spolu s ní absolutní pochopení a podporu, což se výrazně promítá do Kitova smýšlení. Je tedy důležitou rodičovskou figurou nejen pro Kita, ale nakonec i pro Daniela.

„Jen bych ráda věděla, jak moc vážné to mezi vámi dvěma je.‘

*Daniel překvapením pootevřel pusu. (...) Ale Cristian s tím neměl nejmenší problém, ozvala se nesměle odněkud zezadu ta racionální část. Nebyl by takový, jaký je, kdyby to jeho matka viděla jinak. Teresa se natáhla přes stůl po jeho ruce a usmála se. S nejvyšším úsilím se přiměl ke klidu. Nebo k něčemu tím směrem. (...)*

*,Všechno je v nejlepší pořádku, Danieli. Dobře? Nic se neděje. Vypadáš, jako kdybych se tě chystala srazit plamenným mečem do horoucích pekel. Za tou otázkou nic víc není.‘ (...)*

*,Dobře, ale my nejsme... spolu. Nevím, co Cristian psal, ale musí to být omyl.‘*

*,Ach, Kit nic nepsal,‘ usmála se Teresa láskyplně, jen tak mimochodem ho pohladila po hřbetu ruky a opřela se. ,Ten byl jen samý kamarád sem, kamarád tam.‘*

*,Přesně tak to je.‘*

*,Jistě... až na to, že není. To by viděl i slepý.‘“ (Addair, 2018, s. 188)*

Proto se Kit nebojí vzít Daniela na vánoční svátky k sobě domů – jeho matka ho vždy podpořila, tudíž nepředpokládá, že by tomu mělo být tentokrát jinak. Tato okouzující a hřejivá scéna dodává Danielovi jistotu a konejší ho, jelikož on na rodinu neměl ani zdaleka takové štěstí jako jeho přítel Kit. Ten mu ale i se svou matkou vynahrazuje lásku, kterou od svých rodičů, konkrétněji od otce, nikdy nedostal.

Danielova zkušenost je v porovnání se všemi předchozími bezpochyby nejkrutější. Ačkoliv je zde pouze naznačena, čtenáři velmi jasně vykresluje celý obraz. V jedné z pasáží, kdy je Daniel šikanován a mlácen, se mu realita prolíná se vzpomínkami. Nejprve není jasné, na co je zde retrospektivně poukazováno, až postupně se obraz vyjasňuje a ukazuje krutou a traumatizující scénu, kterou Daniel v minulosti prožil. „Je mu zima. Jak to, že je v otcově pracovně tak hrozná zima? Je přece červenec. Nebo ne? Všechno ho bolelo, v hlavě měl prázdno, bylo mu zle od žaludku a zdálo se mu, že se nedokáže přinutit k sebemenšímu pohybu, že je paralyzovaný a zkrátka tady zmrzne, na kdo ví proč ledově mokrém zakrváceném koberci v barvě slonové kosti, a čím to, že tu ten koberec pořád je, copak jej nevyhodili, protože už nikdy nešel vyčistit? (...) ,Pryč,‘ pokusil se ochraptěle, protože mu to připadalo důležité. Cristian by měl jít pryč. Nemá v otcově pracovně co dělat.“ (s. 164)

Tematika domácího násilí a šikany se objevuje pouze v *Muffinu a čaji* a konkrétně domácí násilí na dítěti je skoro až šokujícím prvkem, jelikož se ve většině young adult titulů nevyskytuje. Nepřijetí rodičů (obvykle spíše otce) je naopak motivem, který prostupuje všemi čtyřmi tituly. Zatímco v novějším titulu *Zlomky nekonečna* jde o většinovou podporu a pouze pasivní nesouhlasnou reakci otce, která se dá vykládat jako nepřijetí, ve starším *Muffinu a čaji* se otec svého syna za sexuální orientaci nebojí fyzicky i psychicky napadnout. V nedávno vydaném *Poprvé rozhodně ne naposled* se obě hrdinky nebojí postavit se samy za sebe, hlasitě hájí svůj postoj i svou identitu a nenechají se svými matkami znejistit (ačkoliv Bedřiščina matka svou dceru vzápětí podpoří). V *Tamařině souhvězdí* Livin otec do své dcery naopak tak hluboce zakořenil nejistotu, že se musí vypořádat nejen se svým komplikovaným vztahem se starší ženou, ale i s pocitem nepřijetí, nedocenění a selhání. Zde ale naštěstí lze zpozorovat postupnou snahu ze strany otce, který svou dceru nechce ztratit, a proto neohrabaně překovává svůj diskomfort spojený s homosexuální orientací své dcery.

Oproti přijetí mezi přáteli zde tedy dochází k hlubší propasti mezi staršími a novějšími díly, ačkoliv ani v jednom z případů nevyznívá situace úplně beznadějně (snad jen s výjimkou Danielova otce, který se zásadněji objevuje až v pokračování *Muffinu a čaje*, tedy v *Koláčcích a spiklencích*).

### 3.6 Reakce okolí

Jelikož postavy žijí ve společnosti a nejsou nijak izolované, setkávají se i dalšími reakcemi, jeden rodiny a přátel. Ty mohou poukazovat na společenské nastavení, prostředí, ve kterém daní lidé vyrůstají, i osobní přesvědčení. Reakce širšího okolí na protagonisty obvykle nemá tak intenzivní vliv jako přijetí rodiny a přátel, jelikož k těm mají hlavní postavy silnější emoční vazbu. Dotváří však vyznění celého příběhu a mnohdy i vytváří další konflikt jako v případě *Muffinu a čaje*, kde se nejtěžším tématem stává domácí násilí (viz předchozí kapitola) a šikana. Antagonistou příběhu je Marek Ziegler, kapitán fotbalového týmu, který se vyžívá v ponižování slabších. V Danielovi vidí oběť, jež nenachází sílu se bránit, a okamžitě toho využívá. „*Jasná záře, hm? Chceš někoho přesvědčit, že se ti jako líbí nějaká holka? To se budeš muset snažit víc. Todle sou narychlo spíchnutý kecy, co pořádně nedávaj smysl.*“ (...) „*Snažíš se zbytečně, Jitřenko.*

*Všichni víme, co seš zač!’ zahulákal za ním Marek za doprovodu dívčího smíchu.“*  
(Addair, 2018, s. 66)

Verbální napadání je však jen prvním krůčkem, a protože Daniel se útokům spolužáků nijak nebrání a odpovídá pouze mlčením nebo útekem, agresoři se nebojí testovat jeho hranice a napadat ho čím dál více. Právě v *Muffinu a čaji* lze sledovat hrozivě realistický vývoj šikany, který postupně přechází až ve fyzické napadení.

*„Za rohem ho ti dva přitiskli zády na zed’. Marek přistoupil až k němu. ‚Ted’ se mi vmluv, ‘ zasyčel na něho, ‚a řekni, že ty i tvoje podržtaška jste ubohá hromada svinstva, a nechám tě jít.‘*

*Daniel už se chystal s bezmocným vztekem omluvit, ale druhý požadavek mu zarazil slova v krku. Taková sketa nebude, aby házel špínu na to nejlepší, co ho za posledních pár let potkalo. (...)*

*„Jak chceš, ‘ zavrčel Marek, o krok odstoupil a bez dalšího varování mu dal pěstí do břicha.“* (s. 162–163)

Tato forma šikany není v young adult knihách příliš častá, jelikož obvykle k ní dochází pouze verbálně, vyčleňováním z kolektivu nebo online formou skrz sociální sítě. Právě problematika anonymity sociálních sítí, která vybízí k rozšiřování nenávisti, je zmiňována ve *Zlomcích nekonečna* a bude jí později věnována pozornost.

Další konflikt vyvolaný spolužáky způsobuje opět Marek Ziegler, když nastraží na Kita a Daniela past. Jak již bylo zmiňováno v kapitole *Sebeuvědomění*, Kit byl předtím zamilovaný do svého spolubydlícího Matěje. I ten je součástí Markovy party, takže přistupuje na krutý „žert“, který kapitán týmu přichystal – tedy aby se Matěj Kitovi vyznal a políbil ho těsně předtím, než má za Kitem do pokoje přijít Daniel. Největším paradoxem je, že do té doby se Kit a Matěj dají považovat za přátele, tudíž Kit takovou zradu ani v nejmenším nečeká. Vliv Marka je bohužel až příliš velký a ve čtenáři může způsobovat zděšení, jak ohromnou moc antagonistu v třídním, možná i školním kolektivu má.

*„Kit se obrátil na Matěje, bezmocně, zrazeně. Ten se na něj ušklíbl. ‚Nic osobního, kámo, ‘ trhl rameny. ‚To jenom Marek usoudil, že by Morgenstern potřeboval zase jednou lekci. A to víš, jak kapitán týmu káže... ‘*

*„Jak jsi mohl?!“ Marek Ziegler, budiž. Ale Matěj? Někdo někde musel stisknout špatný knoflík a pustit špatný film. Tohle se nemohlo dít doopravdy.*

*Matěj si s výrazem odporu otřel pusou hřbetem ruky. „Upřímně? S největším sebezapřením.““ (s. 221)*

V této kapitole je vhodné spolu porovnat knihy, ve kterých vzkvétá láska mezi dvěma chlapci, a poté knihy o dvou dívkách – tyto dvojice titulů totiž mají mnoho společných rysů.

Zlomky nekonečna obsahují stejně jako *Muffin a čaj* fyzickou konfrontaci vyvolanou homofobií. Zatímco v *Muffinu a čaji* je za účelem šikany, ve *Zlomcích nekonečna* se protagonista pod vlivem silných emocí brání nenávisným komentářům a jeho útok je výsledkem dlouhodobě potlačované frustrace.

*„Pardon, jestli jsem buzíky nějak urazil. Chceš mi to nandat, co?“*

*„Matte,“ naléhal Erik tiše a zatahal mě za ruku. „Nechají toho, když uvidí, že ti to je jedno...“*

*Nenechají. Nikdy toho nenechají. Najdou si jinou oběť. Jinou oběť, která to nepřejde protočením panenek a zablokováním jejich účtu. Takovou, která odhodí mobil do kouta, která uteče pryč a bude se pořád dokola ptát po důvodu, ale nebude hledat chybu v nich – ne, bude pátrat tak dlouho, až ji nakonec najde v sobě. (...) Rozpřáhl jsem se a vši silou ho udeřil do ksichtu. Od stěn se odrazil překvapený výkřik a moje jméno vyjeknuté Erikovým vyděšeným hlasem. Nechtěl jsem se bít. Stačila by mi ta jedna rána na srozuměnou, ať nás sakra nechají být.“ (Rosípalová, 2022, s. 281)*

Ve *Zlomcích nekonečna* však frustrace hlavní postavy nevychází pouze z homofobie, ale hlavně z tragické situace, ve které se s Erikem nacházejí – jeho přítel má během několika týdnů podlehnout agresivní nemoci, jež postihuje nervový systém a způsobuje velmi rychlou smrt, která je obzvlášť u tak mladého člověka ohromnou ránou. I proto v tomto titulu, který vyšel čtyři roky po *Muffinu a čaji*, není sexualita hlavním tématem, pouze jedním z mnoha dalších, které doplňují tragický příběh dvou mladých lidí, jejichž lásku zničí zrádné onemocnění.

Před touto scénou, jež se nachází na skoro úplném konci, se v díle vyskytuje jen několik krátkých pasáží, ve kterých jsou zmiňované reakce okolí na vztah Matta a Erika. Ve všech případech se však jedná jen o letmou poznámku. „*Natáhl jsem se a políbil ho. Tuhle činnost jsem si během těch společných týdnů osvoжил tak moc, že už jsem nepřemýšlel nad tím, kde to děláme a kdo se na nás dívá.*“ (Rosípalová, 2022, s. 45)

Hlavním důvodem, proč Matt zůstává až do posledních kapitol vůči nenávisným reakcím poměrně imunní, je Erik. Ten se dá považovat za Mattovu jistotu, neochvějný bod, který mu dodává sílu a kuráž v ojedinelých momentech, kdy váhá. „*Lidi venku, v obchodech nebo na jakýchkoli jiných veřejných místech si nás sice ještě občas měřili pohoršenými pohledy, pod kterými mi chvílemi bylo trochu úzko, ale Erik si z toho nikdy hlavu nedělal.*“ (s. 45)

Jelikož Matt je homodiegetickým a jediným vypravěčem příběhu, nelze přesně odhadnout, jaké jsou Erikovy pocity a myšlenky. Lze ale zpozorovat, že ačkoliv ještě netuší, jaký krutý osud ho čeká, velmi trefně vnímá, co je důležité a čím naopak nemá cenu se trápit. Právě jeho optimistický pohled na svět by mohl být inspirací pro mnoho dospívajících čtenářů, kteří se trápí a vidí svět kolem sebe spíše negativně. To lze považovat za jeden z hlavních cílů, kterého se young adult literatura snaží dosáhnout – dát čtenářům naději a pocit, že všechno se může zlepšit a i v maličkostech se dá najít něco krásného. Stejně jako to dělá Erik, když se Matt cítí špatně, nebo když si prochází hrozivým onemocněním.

Poslední pasáží, která zapadá do tohoto tématu a je třeba ji zmínit, je vyjadřování nenávisti na sociálních sítích. „*Často jsem při projíždění sociálních sítí přemýšlel, proč jsou lidi tak zlí. Mohli se jednoduše ignorovat, klidně si něco pomyslet, ale nechat to být a hledat jiné věci, které jim udělají radost. Protože komu dělá radost ubližovat? Komu dělá dobře psát pod fotky ‚chcípni‘ a ‚chce se mi z tebe blejt‘? Co přesně jim bránilo nacházet štěstí ve štěstí ostatních a nutilo je volit zlo a utrpení?*“ (s. 280–281) Síla sociálních sítí a toho, jak lidé mohou v anonymitě ublížit druhým, kupodivu ve zbylých třech titulech příliš rozebírána není, ale obecně se jedná o téma, které v young adult knihách rezonuje – ať už ve smyslu nasazování nezdravě vysokých standardů, porovnávání se, závislosti nebo rozšiřování nenávisti.

Ve *Zlomcích nekonečna* a *Muffinu a čaji* tedy čtenář může nalézt projevy nenávisti od vrstevníků a fyzickou konfrontaci, ať už v útoku či obraně. Zatímco v *Muffinu a čaji* tyto aspekty vyvolávají v protagonistech hlavně strach a pocit bezmoci, ve *Zlomcích nekonečna* frustraci a vzdor.

V *Tamařině souhvězdí* a *Poprvé a rozhodně ne naposled* je situace odlišná. Šikanu, ani její náznaky zde nelze zaznamenat. V případě *Tamařina souhvězdí* může být důvodem i výběr prostředí: Liv již opustila uzavřené prostředí střední školy a studuje na vysoké škole, kolektiv se tedy nezná tak dobře a není natolik izolovaný. V *Poprvé a rozhodně ne naposled* sice Bedřiška studuje na střední škole, ale scény z tohoto prostředí jsou v díle pouze okrajově.

Vyskytuje se zde však jiný zajímavý úkaz, který je vhodné rozebrat a porovnat. V obou případech se zde totiž vyskytují vedlejší mužské postavy, které o protagonistky projevují zájem a protagonistky jim musí přiznat svou sexuální orientaci.

V *Tamařině souhvězdí* se jedná o Filipa, k němuž má Liv blízký vztah, ač se mu asi nedá říkat typicky přátelský. Filip k hlavní hrdince chová romantické city a ona se mu otevírá ve chvíli, kdy k němu sama najde cestu a začne jí na něm doopravdy záležet. Tehdy mu přiznává pravý důvod, proč jeho lásku nemohla nikdy opřevzat.

„Asi bych nedokázala být s klukem, Filipe. Snažila jsem se, ale nejde to. A ty si nezasloužíš vztah s někým, kdo předstírá. Nikdo si ho nezaslouží.“ (...)

„Všechno mi tě připomíná. Chci s tebou být. A vím, že to nemá východisko. A teď to vím tutově, protože ty chceš být s holkou, a to já nejsem.““ (Musilová, 2019, s. 227–228)

Zde vidíme velmi důležitý úkaz – Filip se po jejím přiznání nezaměřuje na její sexualitu, bere to jen jako další z mnoha důvodů, proč nemohou být spolu. Soustředí pozornost na ni jako na člověka, na komplexnost jejich vztahu a toho, proč romanticky nemůže fungovat, ač by si to přál. Neodsuzuje ji, nepokouší se ji citově vydírat a nijak na její sexualitu nepoukazuje – přijímá ji v plném rozsahu.

Na rozdíl od situace v rodině, kde se Liv reakce oprávněně obává, zde čtenář vidí větší vyrovnanost, se kterou s Filipem komunikuje. Vysvětlením může být generační shoda a to, že Filipovu povahu a jeho reakce zdá.

V *Poprvé a rozhodně ne naposled* se vyskytují dvě takové situace. Jedna je shodná se scénou, která se odehrává v *Tamařině souhvězdí* – i zde totiž Bedřiška odmítá chlapce z důvodu své sexuální orientace.

*„Holka by neměla být tvoje druhá polovička. Podívej se na mě. Já nemůžu být tvoje druhá polovička už kvůli tomu, že se mi líbí holky,‘ řekla jsem a došlo mi, že Léto byl po Mateovi první člověk, kterému jsem přiznala barvu, kterému jsem vybalila, že klukům u mě pšenka nepokvete. (...) ,Ne, nezamiloval ses do mě. Zamiloval ses do představy, že se mnou budeš chodit.‘“ (Hartman, 2022, s. 143–144)*

Druhá situace je mnohem zajímavější. Jedná se o dialog mezi Bedřiškou a Létem, nápadníkem Horákové, která s Bedřiškou tou dobou už navázala milostný vztah. Je neobvyklá z toho důvodu, že se zde čtenář setkává s případem, kdy mužská postava vnímá tu ženskou jako svého soka. Důvodem je, že podle všech náznaků už Léto v minulosti s Horákovou romantický vztah měl, a proto se odmítá vzdát.

*„Já mám Horákovou rád,‘ vypadlo z něj, jako z opilců běžně padají pravdy. ,Tak mi do ní nedělej.‘*

*„Prosím?‘*

*„Hele, já vím, jak to teď chodí...‘ odkašlal si. ,Dneska aby si člověk hlídal holku nejen před klukama, ale i před holkama!‘ (...) ,Chci, aby z nás byli kamarádi, na tom koncertě jsi pařila skvěle. Horákovou mám ale rád a nebudu o ni bojovat s holkou. Najdi si nějakou pražskou traktoristku a nám dej svátek.‘“ (s. 104-105)*

Takový dialog je svěžím vánkem v zatím ještě těžkém tématu homosexuality v young adult literatuře. Z šikany a odmítání přijetí něčí sexuality se naprosto přirozeně stává automatické přijetí, a dokonce i rivalita. Jedná se o první český young adult titul o lásce dvou dívek, ve kterém se taková scéna vyskytuje, a dá se považovat za další nadějnou vlaštovku, která přispěje k zásadním změnám v těchto titulech. Třeba už z nich velmi brzy vymizí témata šikany a společenského vyčleňování na základě sexuality, jelikož se vytratí i z běžného života čtenářů, a poté ani nebude potřeba rozlišovat LGBTQ+ young adult literaturu od té zbývající – zůstane pouze young adult literatura.

### 3.7 Tabulka shrnující výsledky analýzy

	<b>Muffin a čaj (2018)</b>	<b>Tamařino souhvězdí (2019)</b>	<b>Zlomky nekonečna (2022)</b>	<b>Poprvé a rozhodně ne naposled (2022)</b>
<b>Sebeuvědomění</b>	Oba protagonisté jsou si své sexuální orientace vědomi, ale strach jim nedovoluje posouvat se příliš kupředu, jsou velmi obezřetní a nejistí (hlavně Daniel, což je způsobeno předchozími negativními zkušenostmi se spolužáky i v rodině).	Protagonistka jedná opatrně a pokouší se nejdřív opětovat city kamarádovi. Nejprve se bojí sama sobě přiznat, že se zamilovala do ženy (a navíc o tolik let starší), až později si svou sexualitu naplno uvědomuje.	Protagonista si je své orientace vědom a přijímá ji.	Protagonistka si svou sexuální orientaci uvědomuje při setkání s Horákovou a přijímá ji bez váhání jako přirozenou věc.
<b>První polibek</b>	Dojde k němu ve stresové a vypjaté situaci, protagonisté na něj čekali velmi dlouho.	Je váhavý, po mnohém odkládání a nejistotě, ve stresové situaci.	Dochází k němu velmi brzy, proběhne s jistotou a beze strachu.	Je stejně náhlý a nespoutaný jako celý vztah Bedřišky a Horákové, proběhne beze strachu.
<b>Coming out přáteli</b>	V této knize se nevyskytuje (až v pokračování <i>Koláčky a spiklenci</i> ).	Kamarádka protagonistku podpoří a povzbuzuje ji, když je nejistá. Je velmi	Coming out již proběhl beze stopy po problémech, přátelé protagonistovu sexualitu	Coming out probíhá humornou formou, kdy kamarád dává najevo, jak bizarní mu

		výrazným progresivním hlasem celého románu.	přijímají zcela přirozeně.	přijde, že se protagonistka vůbec musí „přiznávat“.
<b>Coming out rodině - otec</b>	V případě Daniela je zde retrospektivně nastíněno domácí násilí ze strany otce jako reakce na jeho sexualitu.  Kit žije jen se svou matkou.	Sexualitu protagonistky nepřijímá, jeho reakce je velmi odmítavá, navíc podnícena negativní reakcí tety. Až na samém konci románu přichází náznak přijetí.	Retrospektivně se čtenář dozví, že otcova reakce nejprve nebyla příliš vřelá, ale později partnera protagonisty poznává a jakožto lékař se mu snaží pomoci.	Otcova reakce v knize není zmíněna.  Výrazná je nečekaně podporující reakce babičky, která je pro protagonistku nejdůležitější.
<b>Coming out rodině - matka</b>	Reakce Danielovy matky se v tomto díle nevyskytuje.  Kitova matka přijímá svého syna i Daniela.	Svou dceru podpoří, ale jen tiše a opatrně. Hlasitěji se ozývá až ke konci díla.	Otcova partnerka protagonistu naprosto podpoří.  Reakce matky v knize není zmíněna.	Nejprve vyjádří nesouhlasný postoj, proti kterému se protagonistka okamžitě vzepře. Poté dceru podpoří.
<b>Přijetí okolí</b>	Uzavřené prostředí internátní střední školy se k protagonistům nestaví vlídně – následuje výsměch a šikana.	Nápadník protagonistky reaguje neutrálně, respektuje její sexualitu a o nic už se nepokouší.	Zmiňovány občasné nesouhlasné pohledy, negativní reakce několika spolužáků okamžitě odražena protagonistou. Většina okolí	Nápadník protagonistky její sexualitu respektuje, nápadník Horákové ji dokonce bere jako sobě rovnou konkurenci.

			je otevřená a podporující.	
<b>Šikana na základě sexuality</b>	Ano, v románu se vyskytuje velmi výrazná šikana i domácí násilí.	Ne (může být z části způsobeno i prostředím – už se nejedná o střední školu).	Jen lehce naznačený pokus o šikanu, kterému se protagonista ihned postaví.	Ne, v románu se nevyskytují ani náznaky šikany.

## Závěr

Čtyři romány, jimž jsem v této diplomové práci věnovala pozornost, *Muffin a čaj*, *Tamařino souhvězdí*, *Zlomky nekonečna* a *Poprvé a rozhodně ne naposled*, jsou výraznými představiteli české young adult tvorby zaměřující se na homosexuální tematiku. Ačkoliv se česká produkce v young adult sféře neustále rozrůstá, dokázala jsem na nich odhalit trendy, které proměňují vyznění LGBTQ+ literatury určené pro mládež.

Okouzlení z prvního setkání je všem dílům společné a ukazuje, že bez ohledu na pohlaví se všichni zamilováváme stejně. Ve třech případech je toto první setkání spíše vážnějšího rázu, často s melancholickým oparem, jelikož čtenář již ví, že láska hlavních postav nedojde šťastnému konci. Výjimku tvoří *Poprvé a rozhodně ne naposled*, novější ze zadaných čtyřech děl, které prvním setkáním udává humorný ráz, jenž se nese celým románem.

Sebeuvědomění ve starších a novějších dílech nese zcela zásadní odlišnosti, které nám ukazují prudký vývoj LGBTQ+ young adult literatury. V *Tamařině souhvězdí* Liv váhá, nedokáže svou sexualitu přiznat své nejlepší přítelkyni, když se o to nejprve pokouší, zamilování do ženy v ní vyvolává obavy způsobené nejen jejím pohlavím, ale také markantním věkovým rozdílem. *Muffin a čaj* tyto obavy hlavně v případě Daniela neopouští, jsou zásadně ovlivněny probíhající šikanou a protagonista se soustředí spíše na potlačování svých potřeb, jelikož samotnou sexualitu vnímá, ač spíše negativně. Druhý protagonista, Kit, si ji naopak dlouho nepřipouští, ale přijímá ji o poznání lépe, což je způsobeno odlišnou výchovou. Tento přerod ve vnímání vlastní sexuality, kterému napomáhá odlišná výchova, lze zaznamenat v *Poprvé a rozhodně ne naposled*. Zde Bedřiška zjištění, že ji přitahují ženy, přijímá s rozvahou a logicky si ho zdůvodňuje. Nijak se proti němu nesnaží bojovat, nepřemýšlí nad negativním společenským vnímáním, jelikož pro ni samotnou se jedná o zcela přirozenou věc. Ve *Zlomcích nekonečna* si je Matt své sexuální orientace již vědom, otevřeně o ní mluví, a nejen že ji přijímá, ale navíc sám sebe dokáže velmi rázně bránit, což je naprostý obrat oproti ranějším dílům jako například *Muffin a čaj*.

Stejně jako v případě sebeuvědomění, i moment zachycující první polibek se ve starších a novějších dílech výrazněji odlišuje. V *Muffinu a čaji* i *Tamařině souhvězdí*

přichází po mnoha stranách váhání a nerozhodnosti, nejistotě způsobené společenským nastavením, jež na protagonisty dopadá a ovlivňuje je. V obou případech k polibku dochází v emočně vypjatých situacích, kdy se jedna z postav o druhou bojí, popřípadě má strach z ohrožení jejich vztahu. Oproti tomu ve *Zlomcích nekonečna* dochází k prvnímu polibku brzy, bez předchozích obav o reakce okolí – je to logické, jelikož hlavním tématem *Zlomků nekonečna* není coming out ani přijetí vlastní sexuality, nýbrž boj se zrádnou nemocí, která má jednoho z hlavních hrdinů připravit o život, a zničit tak jejich mladou lásku. *Poprvé a rozhodně ne naposled* zobrazuje nespoutanost první lásky, naprosto bez zábran, proto ani tam čtenář na první polibek nemusí čekat dlouho. Taktéž se zde nevyskytují pasáže, ve kterých by protagonistka váhala a dlouhé týdny se trápila přijetím vlastní sexuality – staví se k tomuto zjištění otevřeně a se zdravou zvědavostí.

Přiznání příteli je jednou z mála pasáží, která je ve všech čtyřech titulech shodná – nejlepší přítel je v každém případě tím, kdo protagonistu podpoří a bez váhání ho přijme i s jeho sexualitou, pomáhá mu se s ní vyrovnat a za všech okolností se za něj postaví. Young adult literatura je typická pro své zdůrazňování důležitosti zdravého a upřímného přátelství, tudíž fakt, že v každém z těchto děl přítel přináší bezpečí a empatii, jen podporuje toto tvrzení.

Emočně nejnáročnějším momentem je pro dospívající hrdiny young adult literatury coming out v rodině. Na rozdíl od přátel si rodinu nevybírají, proto často tuší, že reakce nebude tak vstřícná, jak by si přáli. O to horší je situace, kdy sami sebe ještě plně nedokáží přijmout, jako je tomu v případě *Tamařina souhvězdí*. Livin otec se k přiznání o sexualitě své dcery staví zcela negativně a odmítá ho, stejně jako její teta, která vyjadřuje znechucení dobou a vnímá odlišnou sexualitu pouze jako trend a módní výstřelek. Jedinou podporu Liv získává od své matky, ta ji však vyjadřuje velmi tiše a opatrně, což se staví do smutného kontrastu s hlasitými projevy zbytku rodiny. Ke konci díla naštěstí přichází zjištění, že Livin otec svůj názor postupně mění a s velkými obtížemi dceřinu sexuální orientaci i její partnerku přijímá. Ačkoliv se situace v *Tamařině souhvězdí* zdá náročná, v *Muffinu a čaji* je ještě mnohem těžší. V případě Kita naštěstí ne, jeho matka je plně podporující a chápavá, proto Daniela uklidňuje, když se ho ptá vztah, který má s jeho synem, a Daniel zpanikaří. Má k tomu však pádný důvod – jeho vlastní otec zareagoval na jeho odlišnou sexuální orientaci násilím. Je to jediný případ ze všech

zmiňovaných titulů, kdy k domácímu násilí v souvislosti se sexualitou dochází, ale je velmi důležité ho zde zmínit. Ve *Zlomcích nekonečna* většina rodiny Mattovu orientaci přijímá okamžitě, jak se retrospektivně dozvídáme, pouze jeho otec má s přijetím na počátku problém. Později se k jeho sexualitě již staví pasivně a spíše mlčí, jelikož zbytek rodiny Matta hlasitě podporuje. *Poprvé a rozhodně ne naposled* zobrazuje zdravé sebevědomí protagonistky, která svou sexualitu hlasitě hájí, když její matka na toto zjištění nereaguje podporujícím způsobem. To je však jen prvotní reakce, později svou dceru podpoří stejně jako postava babičky, od které je podpora spíše nečekaná. Protagonistce i čtenářům však přináší naději a nečekanou otevřenost, která se nese celým dílem.

V poslední části, která se zaměřuje na reakce okolí, vidíme stejné motivy u dvojic děl rozdělených dle pohlaví protagonistů. V *Muffinu a čaji* i *Zlomcích nekonečna* se vyskytuje fyzická konfrontace způsobena homofobií. V *Muffinu a čaji* se jedná o útok ze strany antagonisty za účelem šikany – Marek se snaží získat nad Danielem moc a ponížit ho. Vzhledem k předchozím Danielovým zkušenostem a strachu, který v něm zakořenil jeho otec, nedokáže najít sílu se bránit, proto je obětí šikany a homofobie. Oproti tomu Matt se ve *Zlomcích nekonečna* homofobnímu chování několika spolužáků postaví a narůstající frustrace nejen z projevů nenávisti, ale hlavně ze zoufalství způsobeného Erikovou smrtelnou chorobou, ho donutí jednat a fyzicky je napadnout. Zásadním rozdílem tedy je, že v jednom případě postava útoky jen pasivně přijímá, v druhém se jim beze strachu postaví.

V dílech zaměřených na ženské hrdinky je situace jiná. Obě jsou konfrontovány se situací, ve které musí odmítnout svého mužského nápadníka. Zde je situace velmi obdobná, obě přiznají svou sexuální orientaci a v obou případech ji chlapec přijímá a nijak na ně netlačí. Rozdílem však je, že v novějším titulu *Poprvé a rozhodně ne naposled* se nachází ještě jedna scéna, ve které Bedřišku konfrontuje nápadník Horákové. Nijak její sexualitu nezpochybňuje, ale vnímá ji jako svou sokyni, což je zcela neobvyklé a nové. Právě tato pasáž může značit další proměnu LGBTQ+ young adult literatury, která by postupně mohla zbořit zeď oddělující young adult tituly zaměřující se na homosexuální a heterosexuální vztahy.

Současná česká LGBTQ+ young adult literatura je stále na vzestupu, společenské vnímání sexuality se zásadně mění a od odmítavého postoje se rychlým tempem dostáváme k většinovému přijetí, což se promítá i do sebestřívání hlavních postav. Taktéž již hlavním tématem této produkce není jen coming out a komplikace s ním spojené, nýbrž další témata, která rezonují většinovou young adult produkcí už dlouhá léta. Ať už se jedná o psychické problémy dospívajících, hledání místa ve společnosti, přijetí toho, že první láska nemusí být ta jediná, nebo těžké téma smrtelného onemocnění a smrti mladého člověka, do LGBTQ+ young adult produkce se všechna tato témata dostávají taktéž a přitahují k sobě konečně větší pozornost než samotná sexualita protagonisty. To lze považovat za pozitivní objev, který naznačuje, že v budoucnu by již nemuselo být nutné tímto způsobem young adult literaturu dělit.

# SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

## A. SEZNAM PRIMÁRNÍ LITERATURY

ADDAIR, Theo. *Muffin a čaj*. Yoli. Praha: Euromedia, 2018. ISBN 978-80-7549-675-1.

HARTMAN, Hugo. *Poprvé a rozhodně ne naposled*. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2022. ISBN 978-80-2428-069-1.

MUSILOVÁ, Anna. *Tamařino souhvězdí*. Yoli. Praha: Euromedia Group, 2019. ISBN 978-80-7617-976-9.

ROSÍPALOVÁ, Adéla. *Zlomky nekonečna*. Praha: Fragment, 2022. ISBN 978-80-253-5983-9.

## B. SEZNAM SEKUNDÁRNÍ LITERATURY

ACIMAN, André. *Dej mi své jméno*. #Booklab. Praha: Slovart, 2018. ISBN 978-80-7529-596-5.

BANKS, William P. *Literacy, Sexuality, and the Value(s) of Queer Young Adult Literatures*. *The English Journal*, 98, 2009. s. 33–36.

BELBIN, David. *What Is Young Adult Fiction?* *English in Education* 45 (2), 2011.

ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X.

GENETTE, Gérard. *Narrative discourse: an essay in method*. Ithaca, New York: Cornell University, 1980. ISBN 978-08-014-9259-4.

GILLIAN, James R. *Composing themselves: The discursive (de)construction of queer identity in six young adult novels*. In ALSUP, Janet. *Young Adult Literature and Adolescent Identity Across Cultures and Classrooms. Contexts for the literary lives of teens* (s. 47-62). New York: Routledge, 2010. ISBN: 978-0-203-85313-9.

KOKKOLA, Lydia. *Fictions of Adolescent Carnality: Sexy sinners and delinquent deviants*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2013. ISBN: 978-90-272-0155-3.

KUBÍČEK, Tomáš; HRABAL, Jiří; BÍLEK, Petr A. *Naratologie: Strukturální analýza vyprávění*. Praha: Dauphin, 2013. ISBN: 978-80-7272-592-25.

LEAVITT, David. *Out of the Closet and Off the Shelf*. New York Times, 17. července 2005: s. 7–8.

Linville, Darla a David Lee CARLSON. *Beyond Borders: Queer Eros and Ethos (Ethics) in LGBTQ Young Adult Literature*. New York: Peter Lang, 2016. ISBN: 978-1-4331-2953-7.

Mocná, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 807185669X.

ŠIDÁK, Pavel. *Úvod do studia genologie: teorie literárního žánru a žánrová krajina*. Praha: Akropolis, 2013. ISBN 978-80-7470-040-8.

TRITES, Roberta S. *Disturbing the Universe: Power and Repression in Adolescent Literature*. Iowa City: University of Iowa Press, 1998. ISBN: 0-87745-732-8.

TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2952-6.

### C. SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

CART, Michael: *The Value of Young Adult Literature* [online]. ala.org [cit. 10. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.ala.org/yalsa/guidelines/whitepapers/yalit>

*Co je young adult literatura (YA)?* [online]. yactu.cz [cit. 21. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.yactu.cz/co-je-ya/>

ELIÁŠOVÁ, Tereza: *Co to vlastně je, tahle young adult?* [online]. cooboo.cz [cit. 21. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.cooboo.cz/aktualita/co-to-vlastne-je-tahle-young-adult/>

LUKAVSKÁ, Jana Segi: *Mládí na věky věků: Young adult jako crossover*. [online]. A2. 2017, roč. 13, č. 24. [cit. 26. 9. 2024]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2017/24/mladi-na-veky-veku>

VAŇOUS, Petr: *Cosplay, komiksy a hlavně knihy. HumbookFest přilákal tisíce mladých čtenářů* [online]. prazsky.denik.cz [cit. 10. 11. 2024]. Dostupné z:

<https://prazsky.denik.cz/volny-cas/cosplay-komiksy-a-hlavne-knihy-humbookfest-prilakal-tisice-mladych-ctenaru-20251.html>